

AZ ÉSZAKKELETI FELVIDÉK TELEPÜLÉSEI II. JÓZSEF NÉPSZÁMLÁLÁSAINAK TÜKRÉBEN

(Kísérlet a régió statisztikai leírására)¹

FARAGÓ TAMÁS

1. Bevezető

Jelen írás a népszámlálás készülőfélben levő adatbázisára épül. Feladata egy próbaelemzés elvégzése egy kisebb adatmintán annak érdekében, hogy megtaláljuk a legcélszerűbb módszereket a forrásban – a teljes adatbázisban – levő információk kinyerésére. Célunk most, szemben korábbi elemzéseinkkel (Faragó 2002, 2003) nem a forráskritika és nem a kiegészítő források bevonásával és különböző statisztikai módszerek alkalmazásával végzett elemzés, hanem a forrásban található információk feltárása a lehető legegyszerűbb módon, a lehető legegyszerűbb mutatók és táblázatok segítségével. Vizsgálatunk céljai közé tartozik egyúttal az is, hogy gondolatokat kapjunk egyrészt a teljes adatbázis jövőbeli elemzéséhez, másrészt lássuk azt, milyen korlátokba ütközünk akkor, ha forrásunkat önmagában elemezzük és ehhez kiegészítő információkat nem vagy alig veszünk igénybe.

A vizsgálat céljára az eddig is „állatorvosi ló”-ként használt Borsod megyét, valamint a környező, illetve közeli vármegyék forrásanyagát használtuk fel: Gömör, Zemplén, Sáros és Szepes megyék józsefi népszámlálásának település-soros összesítőit. Az öt megye – mely tulajdonképpen részben régiónak is tekinthető – mind az adathalmaz méretét, mind népességi, földrajzi és gazdasági-társadalmi változatosságát tekintve alkalmasnak látszott arra, hogy az elemzési kísérlet tárgyát képezze. Kettő híján másfélezer település adatai kerültek így vizsgálat alá, melyek a 18. század végi Magyarország összes fontosabb településtípusát fölös számban magukban foglalják, és együttesen megközelítik a Horvátország nélküli Magyar Királyság népességének és településállományának tíz százalékát. Régiókat azonban semmiképpen nem kívánjuk országos mintaként kezelni, mivel erre sem történeti fejlődése, sem lakosságának összetétele, sem történeti múltja nem jogosít fel bennünket. Egyszerűen csak azt a

¹ Készült az MTA-NKI Demográfiai Módszertani Kutatócsoport hosszú távú népesség-történeti kutatásainak keretében az OTKA 30 312 sz. kutatási támogatása segítségével.

tényt szeretnénk leszögezni, hogy az itt következő megállapítások mögött nem néhány tucat település, illetve néhány ezer főnyi népesség adata áll, hanem ennél lényegesen nagyobb méretű adatbázis, amely feltételezhetően jóval kisebb mértékben tükrözi a véletlen szeszélyét, mint ahogy ez a korszakra vonatkozó kutatási gyakorlatban rendszerint használt kisebb minták (egy-egy település, kisebb falucsoportok, uradalmak) esetében valószínűsíthető.

Vizsgálatunk során a népszámlálás kategóriáiból indultunk ki, azokat csak két ponton haladtuk meg. Egyrészt az ott alkalmazott településtípusokat tovább bontottuk részben társadalmi összetételük, részben – a településtípusoktól nem teljesen független – településnagyság szerint, másrészt az adatokból esetenként egyszerű mutatókat képeztünk, illetve az abszolút számok helyett az áttekinthetőség érdekében gyakorta százalékos arányokat használtunk. (A településtípusok kialakításával, a népszámlálásban található társadalmi rétegződés értelmezésével, valamint az ezzel kapcsolatos számításokkal kapcsolatos adatokat függelékben közöljük.)

2. Település és népesség

Az északkeleti Felvidék településeinek nagyjából 70 százaléka kicsiny, 500 lakosnál kevesebbet tartalmazó település a 18. század végén (1. táblázat). Különösen Sáros megye területén találunk igen sok aprófalut. Mindössze öt város lakossága haladja meg a régióban az 5000 fős nagyságot, és az egyetlen Miskolc a 10 ezret. A régióban található megyékben a városi-mezővárosi népesség aránya valójában csak a Szepességben ér el jelentősebb mértéket (több mint 40 százalék), egyébként 20 százalék körüli, vagy az alatt marad. Borsod megye értékét Miskolc, Sárosét pedig három nem túl nagyméretű szabad királyi városa (Eperjes, Bártfa, Kiszseben) emeli csak meg (2. táblázat). A északkeleti Felvidék szabad királyi városai ugyanis voltaképpen kisvárosnak számítanak európai mércével mérve, átlagos lakosságszámuk nem egészen 5000 fő. A polgárvárosok átlagos mérete (a minden szempontból kilógó Miskolcot figyelmen kívül hagyva) nem egészen 2200 lakos, a hagyományos mezővárosoké valamivel több, mint 1700 fő, míg az átlagos faluméret kisebb, mint 400 lakos, tehát nem éri el a 100 főt sem. A településállományban meglehetősen kevés lakott pusztát találhatunk.² Ez részben összefügg azzal, hogy Borsod megye déli szegélyétől eltekintve a régió inkább hegyes-dombosnak, mint síknak mondható, ami nem kedvezett a puszták kialakulásának. Ugyanakkor az is tény, hogy sem a kor közigazgatása, sem agrártermelésének szervezete nem igazán támogatta ebben az időszakban az állandósult szórt települési formákat, melyek nehezen ellenőrizhetők mind az államhatalom, mind a helyi közösség által. (Ebbe a

² Az 1785–1787 közötti népszámlálások kevés kivételtől eltekintve csak az állandóan lakott pusztákat írták össze.

viszonylag zárt településszerkezetbe azonban az időszakos külső szállások – különösen a Kárpátok pásztorkodó tájain – természetesen belefértek.)

Külön sajátosságot jelentenek településállományunkban az úgynevezett speciális települések. Ezek egy csoportja Szepes megyében pusztaként felvett olyan telep, falu és előváros, melyek esetében sem társadalmi, sem népességi karakterüket tekintve nem látszott célszerűnek, hogy a hagyományos puszták csoportjában hagyjuk őket. A speciális falunak nevezett település alatt pedig olyan településeket értünk, melyek faluként történő besorolásuk ellenére sem illenek teljesen bele a parasztfaluról kialakított sztereotip képbe: egy-egy huta vagy hámor kiszolgálására letelepült iparosok lakják, vagy nagyobb létszámú kereskedő zsidóközösség települt meg benne, netán egy-egy kolostor mellé szerveződtek. Mindenesetre sem életmódjuk, sem társadalmi összetételük, sem demográfiai mintáik (különösen vándormozgalmuk) nem tekinthetők azonosnak a terület lakosságának elsöprő többségét kitevő paraszt- és kismemesi falvakéval, ezért indokoltnak éreztük különválasztásukat.

Noha a népszámlálásban szereplő familiák száma negyven százalékkal meghaladja a házakét, a társadalmi státussal rendelkező felnőtt férfiaké pedig körülbelül harminc százalékkal nagyobb a háztartásokénál – vagyis egy házban az esetek körülbelül felében kettő-három familia, illetve a háztartások közel felében két státussal bíró felnőtt férfi élt – a megoszlások az egyes településtípusok között nagyjából egyenletesnek mondhatók (3. táblázat), ami tovább növeli bizalmunkat a népszámlálás adatainak korrektsége iránt. Természetesen, amikor korrektségről beszélünk, akkor tekintetbe kell vennünk a kor viszonyait, vagyis azt, hogy a népszámlálásokat készítő apparátus viszonylag szűkös konkrét ismeretekkel rendelkezett a felvétel célját képező népességről és társadalomról, tagjai az ilyen típusú munkavégzésben többnyire tapasztalatlanok voltak, statisztikai ismereteik feltehetőleg igen korlátozottak, hozzáállásuk pedig többnyire megmaradt a nem hivatásos hivatalnokság szintjén.

A következőkben röviden végigmegegyünk az egyes településtípusokra, illetve megyékre jellemző demográfiai mutatókon (4. táblázat). Az egy házban található familiák arányszámával mért laksűrűség a települések típusától és méretétől majdnem függetlenül egységesnek mondható, 1,3 familia/ház körüli, vagyis, mint fentebb már említettük, a házak nagyjából felében volt egy esetleg két lakó, a familiák fele egyedül lakta házáat. Ez alól két enyhe kivételt látunk: a szabad királyi és polgárvárosok laksűrűsége valamivel 1,4 feletti (de a polgárvárosnak számító Miskolc nem!), valamint a 47 pusztára összesített adatai mutatnak ennél is nagyobb, 1,6 familia/ház eléré értéket. Ezek a számok megengedik annak feltételezését, hogy a fejlettebb városokban előfordult néhány nagyobb, több familiának otthont adó lakóház. A pusztákon viszont vélhetően sem a házak, sem a lakásviszonyok nem tekinthetők tipikusnak, falu-, illetve kisvárosszerűnek. A megyék között nincs igazán jelentős laksűrűségbeli kü-

lönbség, talán az Alföld és a hegyvidék határán fekvő Borsod megye alacsonyabb értéke érdemel figyelmet.

Sokkal lényegesebbek viszont a településtípusok, illetve a megyék különbségei a háztartások nagysága tekintetében (4. táblázat). Ez azonban összetett mutató, részben háztartásszerkezeti, részben gyermekszámbeli eltérések okozzák méretkülönbségeit, melyekre a későbbiekben még bővebben visszatérünk. Ugyanezt kell tennünk a férfi-nő aránnyal, valamint a fiúk százalékos arányával. A házas férfiak aránya viszont olyannyira kis ingadozást mutat az egyes településtípusok, illetve megyék között, hogy jelen formájában elemzése nem ígér jelentősebb eredményeket. A nem házas felnőtt fiúk aránya tekintetében ezzel szemben településtípusaink három csoportra oszlanak. A fejlett, bonyolultabb társadalmi szerkezetű városokban arányuk viszonylag magasnak mondható, ami – mint később látni fogjuk – részben összefügghet a migrációval s talán a későbbi házasságkötés városokban dívó gyakorlatával is. A falvakban viszont a nem házas férfiak aránya feltűnően alacsony, itt úgy tűnik a férfiak nem nagyon maradtak meg a gyermek és a házas férfi állapot közötti átmeneti helyzetben. (A többi település az e két véglet közötti átmenetet képviseli.)

Nézzük meg a következőkben egyenként és részletesebben a 4. táblázatban szereplő többi demográfiai mutatót. Kezdjük először a laksűrűséggel. Ha megvizsgáljuk ennek nagyságkategóriáit (melyeket az átlag és a szórás alapján képeztünk) a részátlagokból kivehető képnél valamivel bonyolultabbat kapunk (5. táblázat). Eszerint a szabad királyi és polgár városok, a speciális települések, valamint a puszták között viszonylag gyakori a magas laksűrűségű települések előfordulása és ritkább az átlagosnál alacsonyabb laksűrűség, míg a nagy és kis falvak esetében a leggyakoribb értékek átlag alattiak, a magas laksűrűségű települések aránya elenyésző. A hagyományos mezővárosok valahol a két csoport között foglalnak helyet. Területileg elsősorban Szepes laksűrűsége emelkedik ki a többi közül, ami összefügg e megye többiekéhez viszonyított erős városodottságával.

A települések népességének háztartásszerkezeti jellemzőit azok átlagos nagyságánál sokkal pontosabban mutatja az egy háztartásra eső házas férfiak aránya (6. táblázat), mely kirajzolja azon települések körét, ahol gyakori két vagy több család közös háztartásban történő együttélése, vagyis az együttélés bonyolultabb formáinak jelenléte. Eddigi ismereteink birtokában nem meglepő, hogy ilyeneket csak falvakban és pusztákon írtak össze. Bonyolult szerkezetű háztartások a hagyományos mezővárosokban és a sajátos társadalmi szerkezetű speciális településeken ritkán, a fejlettebb városokban pedig gyakorlatilag nem fordulnak elő. (Pontosabban fogalmazva: előfordulásuk olyan ritka, hogy az a település háztartásszerkezeti átlagadataira nincs komolyabb hatással.) Területileg nézve főként Gömör és Zemplén megyék területén találunk sok „nagycsaládos” települést, míg arányuk Borsodban és Sárosban jóval szerényebb, Szepesben pedig mindössze kettő ilyen (a települések 0,9 százaléka) fordul elő.

Utóbbi megye falvainak több mint 60 százalékát az átlagosnál egyszerűbb szerkezetű háztartások jellemzik, míg a másik szélsőséget képviselő Gömörben ezek aránya a 20 százalékot sem éri el (I. ábra).

A férfiak és nők arányára vonatkozó adatok (7. táblázat) azt mutatják, hogy a régió fejlettebb városaiban komoly mértékű nőtöbblet észlelhető, míg a hagyományos mezővárosok több mint harmada, a falvak több mint fele férfítöbblettel rendelkezik. A puszták nemek szerinti szerkezete szélsőséges: míg a többi településen az átlaghoz viszonylag közel eső értékek jellemzik azok 80–90 százalékát, addig itt csak kevesebb, mint 40 százalék nevezhető ilyennek. A puszták 61 százaléka vagy szélsőséges nő- vagy szélsőséges férfítöbbletet mutat. A városok nőtöbblete mögött nagyjából bevándorolt szolgálólányokat, esetleg özvegyasszonyokat gyaníthatunk, míg a falvak férfítöbblete esetében a férfiak bevándorlásának és a nők ideiglenes városba vándorlásának együttes hatása mellett nem zárható ki a nők hiányos számbavétele sem. Területileg főként az urbánus Szepes megye települései mutatnak határozott nőtöbbletet.

A társadalmi értelemben fiúknak tekintettek aránya (II. ábra) ismét számottevő eltéréseket mutat településtípusonként. A polgárvárosok több mint felében igen alacsony a fiúként vagy örökösként összeírtak aránya, míg a falvak – különösen a kis falvak – esetében értékük kifejezetten magasnak mondható. A speciális települések sok tekintetben a polgárvárosokra hasonlítanak, míg a hagyományos mezővárosok többsége fiúarány tekintetében az átlaghoz közeli képet mutat: elvételre fordul elő közöttük akár magas, akár alacsony fiúarányt mutató település. A puszták adatai ismét szélsőséges megoszlásúak. Területileg feltűnő a magas „fiúarányok” gyakori előfordulása Zemplénben, illetve az alacsonyaké Sárosban és Szepesben (8. táblázat). Nem állíthatjuk határozottan, hogy mindez egyértelmű termékenységi különbségeket takar, mivel a „fiúk” arányának nagyságát számos más tényező (például a korszerkezet, vagy az örökösödési viszonyok) is befolyásolhatta, de azért nem is zárhatjuk ezt ki. A magas fiúarányú kis falvak és az alacsony fiúarányt mutató polgárvárosok egymással szemben álló arányai, valamint a területi különbségek legalábbis ezt sugallják.

Lehetségesnek tartjuk, hogy az alacsony „fiúarányú” települések között található meg a születések számának korlátozását korán elkezdő közösségek többsége. (Mindez azonban még további mélyebb elemzést, a népszámlálásnál több fogódzót kínáló források részletesebb vizsgálatát igényli.)

A népszámlálás más kérdésekhez képest igen részletesen foglalkozik a vándormozgalmak problémakörével. A közölt adatok elemzéséből megállapítható, hogy a települések lakosságának készsége arra, hogy lakóhelyét megváltoztassa (a vándorlások intenzitása) a legnagyobb mértékű a szabad királyi és polgárvárosokban valamint a pusztákon. A falvak és hagyományos mezővárosok népességének vándorlási hajlandósága ennél jóval kisebb (9. táblázat). A mozgások egyenlege azonban Miskolc és a szabad királyi városok, valamint a puszták

kivételével, ahol komoly bevándorlási többlet észlelhető, közel áll a nullához. A polgárvárosok és a speciális települések igen kismértékű többletet, a falvak és hagyományos mezővárosok pedig kismértékű hiányt mutatnak.

Részletesebben vizsgálva a települések vándorlási intenzitását (10. táblázat) azt látjuk, hogy amíg a régió fejlettebb városainak több mint 80 százalék a magas, illetve átlag feletti vándorlási intenzitású, addig a hagyományos mezővárosok és a kisebb települések esetében ez csak 30–40 százalék körüli. Feltűnő, hogy minél kisebb a települések lakosság száma, annál nagyobb azon helyek aránya, melyekben a népszámlálók egyáltalán nem észleltek vándormozgalomra utaló jeleket. A puszták adatai ismét szélsőségesek: miközben a szélsőségesen nagy arányú mozgást mutatók aránya közöttük a legmagasabb, addig több mint 40 százalékukban egyáltalán nincs kimutatható vándorlás. A megyék szerint csoportosított adatok azt mutatják, hogy Szepesben enyhén magas, Borsodban pedig az átlagosnál kicsit alacsonyabb a vándorlási intenzitás. Különösen kilóg viszont a régióból Zemplén megye, ahol a települések 34 százalékában egyáltalán nem regisztrálnak vándorlást, további 62 százalék vándormozgalma pedig átlag alatti mértékű.

Ami a vándormozgalmak egyenlegét illeti (11. táblázat), az a települések többsége esetében enyhén negatív. Pozitív kivételeket főként a szabad királyi- és polgárvárosok, valamint a speciális települések között találunk. A puszták szélsőséges értékei már megszokottnak mondhatók: sok közöttük a pozitív vándorlási egyenlegű, de igen magas a vándorlást nem mutatók aránya is. Területileg most is Zemplén megye lóg ki, ahol a 34 százaléknyi mozdulatlan település mellett 62 százalék kisebb-nagyobb mértékű vándorlási veszteséget mutat, vagyis az előbb jelzett kismértékű vándorlási intenzitás szinte csak elvándorlást takar.

Ami a vándorlási irányokat, illetve a vándorlók eredetét illeti (12. táblázat) feltűnő, hogy a szabad királyi városok, illetve Miskolc esetében mennyivel jelentősebb a külföldről jövők, illetve külföldre menők aránya: a nemzetközi vándorlást régióinkban főként Eperjes, Kassa, Késmárk és Miskolc bonyolítja, míg a belföldi vándormozgalmak többé-kevésbé egyenletesen oszlanak meg az egyes településcsoportok között.

Összességében a vándorlások közel harmadát mindössze 13 város – vagyis a települések alig egy százaléka – bonyolítja le (13. táblázat). Néhány gazdaságilag hanyatló szepesi és sárosi város (Szepesváralja, Igló, Szomolnok, illetve Bártfa) figyelemreméltó elvándorlást mutat, míg a maradék kilenc (közülük is kiemelkedően Miskolc, Kassa, Rozsnyó, Eperjes, Podolin és Késmárk) összességében több mint 2200 fős bevándorlási többletet ér el. Ezt azonban a többi település vándorlási hiánya gyakorlatilag semlegesíti, így a régió egésze mini-

mális, mindössze 22 fős bevándorlási többletet tud felmutatni, vagyis kifelé kevésbé nyitott külön vándorlási körnek tűnik.³

3. Társadalomszerkezet

A népszámlálás a 18. század végi világ társadalomszerkezetére nézve is fontos információkat közöl (14. táblázat). A forrás kategóriái azonban inkább a rendi helyzeten alapuló státuscsoportoknak, mint foglalkozási megjelöléseknek tekinthetők (bár kétségtelen, hogy bizonyos esetekben – papság, honoratiorok, parasztek – a státus meghatározott foglalkozásokhoz is kötődött). Összességében a régió települései három nagy csoportra oszthatók társadalomszerkezetük alapján: a szabad királyi és polgárvárosok alkotják az első, a hagyományos mezővárosok és falvak a második, a puszták és speciális települések a harmadik csoportot. A szabad királyi és polgárvárosokból gyakorlatilag hiányzik a parasztság és feltűnően magas a polgárként regisztráltak – vélhetőleg bizonyos privilégiummal rendelkezők, magukat polgárnak tartók – száma. A szabad királyi városokban ezen túlmenően ugyancsak feltűnően magas a papság és a hivatalnokok/honoratiorok száma és aránya is. A régió népességét tekintve legnagyobb városa, Miskolc a nemesek igen magas, a papok, tisztviselők és polgárok alacsony arányával viszont a hagyományos mezővárosok irányába történő átmenetet mutatja. A második csoportot tulajdonképpen tovább oszthatjuk. A hagyományos mezővárosokban és speciális falvakban viszonylag alacsony (18 százalék körüli) a parasztek, 60 százalék feletti a zsellérek aránya és viszonylag számottevő a nem paraszti elemek (papok, nemesek, honoratiorok, polgárok, zsidók) súlya. A kisebb és nagyobb hagyományos falvak társadalma viszont 90 százalékot meghaladó mértékben parasztekből és zsellérekéből áll, rajtuk kívül csak a nemesek aránya nevezhető e közösségekben számottevőnek. A puszták és speciális települések társadalma ellenben elsősorban többségében (90 százalék körüli mértékben) csak zselléreket tartalmaz.

Ha a társadalomszerkezetet megyék szerint tekintjük át (15. táblázat), akkor azt látjuk, hogy a papság, a parasztság és a zsellérek megoszlása többé-kevésbé a népességszámmal arányosnak tekinthető, kiugró viszont a nemesek aránya Borsodban és kisebb mértékben Gömörben, a zsidóké Zemplénben és Borsodban, a tisztviselőké Sárosban, Szepesben és Zemplénben, a polgároké pedig Szepesben. Utóbbiak aránya viszont feltűnően kicsi Borsodban, Gömörben és Zemplénben, míg a paraszteké enyhén az átlag alatt marad Borsodban és Szepesben. Összességében a régióban található zsidók fele Zemplénben, a nemeseké Borsodban található, míg a polgárok és tisztviselők több mint fele az egymás mellett fekvő szepesi és sárosi városokban található. Vagyis adataink

³ Az eredmények összhangban vannak korábbi vándorlási vizsgálatainkkal (Faragó 1997, 1997a).

azt mutatják, hogy a régió kisebb tájainak van egy bizonyos sajátos társadalomszerkezeti arculata (III. ábra).

Nézzük meg egyenként az egyes társadalmi kategóriák területi/településtípusonkénti jellemzőit. A papság viszonylag egyenletes területi megoszlása ellenére is találunk 26 települést, ahol viszonylag nagyobb számú egyházi személyt írtak össze (16. táblázat). A legtöbb esetben ez egy (Eperjes, Kassa és Rozsnyó esetében két) kolostornak köszönhető, bár vannak olyan települések, ahol az egyháziak nagyobb létszámát más tényezők okozzák: például több különböző felekezet anyaegyházának (Igló, Késmárk, Tállya) vagy egy káptalannak (Szepes) a jelenléte (16. táblázat). Fentieknek köszönhetően a régió egyházi személyeinek 42 százaléka e 26 településen koncentrálódik.

A tisztviselők elhelyezkedése a régióban még ennél is koncentráltabb. Kezdenek 56 százalékukat mindössze 15 helyen, az egyes igazgatási centrumokban, illetve körzeti hivatalok állomáshelyein írták össze (17. táblázat). E központok többsége Sáros, Szepes, illetve Zemplén megyék területén helyezkedik el. Kiuugró méretű közülük Szomolnok, mint bányaigazgatási központ és Kassa, mely már ekkor is az északkeleti régió adminisztratív szervezője és regionális centruma volt.

Tömeges és kevésbé koncentrált, viszonylag egyenletesebb előfordulásuk miatt négy további réteg, a nemesek, polgárok, parasztok és zsellérek megoszlását az egész régióra vonatkozó településenkénti arányuk szerint is elemezni lehet. Ami a nemeseket illeti, a települések közel 60 százalékában egyáltalán nem találkozunk velük (18. táblázat). 91 helyen, a települések kerekén 6 százalékában viszont arányuk a felnőtt férfinepesség 20 százalékát is meghaladja. Ezek azonban egy polgárváros (Miskolc) és három hagyományos mezőváros (az ugyancsak Borsod megyei Mezőcsát, Mezőkeresztes és Sajószentpéter) kivételével mind falvak. A nemesek összességének megoszlása alapján azonban azt mondhatjuk, hogy – az említett 91 nemesi falu ellenére is – az északkeleti régió kismeseseinek legkedveltebb települési helyét tulajdonképpen a hagyományos mezővárosok képezik: Miskolcon és további 18 mezővárosban található az összes nemes férfi közel harmada. Területileg főként Borsod és Gömör, kisebb mértékben Zemplén megyében találjuk a legtöbb nemeset.

Ami a polgárokat (19. táblázat) illeti, a státussal jelölt felnőtt férfiak 10 százalékánál magasabb arányban csak városokban és néhány speciális településen fordulnak elő.⁴ Közülük néhány kisebb városkában (a Gömör megyei Ratkón, valamint a 16 szepesi város közé tartozó Durándon, Leibitzen és Menyhárdon) arányuk az 50 százalékot is meghaladja. A másik végletet a mindössze 7 százaléknál polgárt megjelölő Szomolnok jelenti ebben a kategóriában. Mint az a városok megoszlása alapján várható, területileg főként Szepes és Sáros megyékben mutatható ki a legtöbb polgár. A falvak nagy részében egy-két „pol-

⁴A pusztákra vonatkozó adat megtévesztő, az ott szereplő 10 százalékosnál nagyobb polgárányok mögött két kis lakosságú pusztát mindössze 1–1 főnyi polgára húzódik meg.

gárt” – ez esetben vélhetőleg kézművest – írtak össze, a nagyobb falvak több mint felében, a kisebb falvak háromnegyedében azonban senkit sem soroltak ebbe a kategóriába.

A parasztok megoszlása (20. táblázat) sok tekintetben az ellenkezője a polgárokénak. A szabad királyi és polgárvárosok közel 90 százalékában egyáltalán nem írtak össze parasztot, a maradékban is kisebb az arányuk 10 százalékánál. Ezzel szemben a falvak közel 60 százalékában a parasztok aránya meghaladja a 30 százalékot, körülbelül 20 százalék esetében pedig a státussal rendelkező férfiak több mint felét sorolja ide a népszámlálás. A hagyományos mezővárosok és speciális települések e két véglet között helyezkednek el. Esetükben jóval alacsonyabb, de nem jelentéktelen a parasztok aránya. A puszták ismét végletek, csekély kivételtől eltekintve parasztok nem fordulnak elő összeírt lakosságukban. Míg a településtípusok parasztmegoszlásai éles különbségeket mutatnak, addig területileg nem látszanak igazán eltérések az egyes megyék parasztosságának arányai között, megoszlásuk a régió egészét tekintve többé-kevésbé egyenletesnek mondható.

Az eddig tárgyalt társadalmi kategóriákhoz képest az egyes településtípusok között a zsellérek megoszlása a legegyszerűsebb. Arányuk az esetek 70–80 százalékában mindenütt meghaladja a státussal jelölt felnőtt férfiak felét (21. táblázat), a puszták népessége pedig szinte csak zsellérekből áll. Megoszlásuk azonban területileg már valamivel kevésbé egyenletes: Zemplénben egy aránytalanul alacsonyabb, Gömörben pedig magasabb az átlagnál a nagymértékben zsellérek lakta települések száma és aránya.

Az 1785–1787. évi népszámlálás különös figyelmet szentelt a zsidó népesség összeírásának. Ha megoszlásukat nézzük a régióban (22. táblázat), akkor a települések kb. 40 százalékában, összesen 618 helyen találunk zsidó lakosságot. Nagyrésztük azonban egy-két famíliányi, így összességében a teljes zsidó népesség aránya nem haladja meg a másfél százalékot a teljes népességen belül. Elhelyezkedésük azonban a különböző településtípusok között nem egyenletes, hanem meglehetősen koncentrált. Közel felük városokban található, csak nagyjából 52 százalékuk él hagyományos faluközösségekben. Ugyanakkor a legfejlettebb városokban is keveset találunk közülük. A szabad királyi és polgárvárosokban mindössze 5 százalékuk tudott lakáslehetőséghez jutni, főként hagyományos mezővárosokban találtak otthonra. Területileg a régió zsidó lakosságának több mint fele (57 százalék) Zemplén megyében található, két kisebb csoportjuk Borsodban és Sárosban élt. Gömörben mindössze egyetlen zsidó famíliát írtak össze, és a szepesiek száma is csak 100 famíliáig, vagyis nem több mint a megye lakosságának 0,4, a teljes zsidó népességnek 5 százaléka.

A zsidók ötödrésze nagyobb népességtömörüléseket alkot (23. táblázat). E 17 zsidó települési központban – melyeknek egyharmada falu, a többi mezőváros (kettő, Miskolc és Varannó ún. polgárváros) – arányuk nem ritkán meghaladja a lakosság 10 százalékát. Érdekes, hogy az egész régió legnagyobb zsidó

települése pont a zsidók által alig lakott Szepes megyében, a másfélezres lakosságú Hunzendorf faluban található, ahol a lakosság 34 százalékát kitevő, 563 főnyi zsidóközösséget írt össze a népszámlálás.

A többi társadalmi csoporttól eltérően a zsidók esetében több demográfiai mutatót is ki tudunk számítani (24. táblázat). Eszerint háztartásaik átlagos nagysága kisebb, mint a keresztény népességé, ami egyrészt a bonyolultabb összetételű háztartások, másrészt a gyermekek kisebb számára vezethető vissza. (Utóbbi azonban csak feltételezés a házas férfiak magasabb aránya alapján, mivel a zsidók esetében a népszámlálás sem a 18 év alatti „sarjadék” sem az örökösök számát nem írta össze.) Valószínűleg több közöttük a magányos – feltehetőleg fiatal, frissen bevándorolt – férfi is, legalább is a jelentős, a keresztényekénél jóval magasabb férfítöbbséget erre utal.

Összefoglaló

Az eddig felsorolt egyszerű leíró statisztikák alapján úgy véljük egyértelműen bizonyítást nyert, hogy mind a demográfiai, mind a társadalmi adatok tekintetében releváns különbségek mutathatók ki a – részben általunk kialakított – településtípusok, valamint a különböző egykori megyék népessége között. Az északkeleti régió népessége és társadalma nyilvánvalóan saját topográfiaival, az egyes csoportok sajátos térbeliséggel rendelkeznek, melyek mögött feltehetőleg további mélyebb összefüggéseknek kell rejtőzniük. Utóbbiak vizsgálatára pedig úgy tűnik, hogy az általunk több lépcsőben, fokozatosan adatbázisba szervezett, illetve szervezendő népszámlálási forrásanyag kiválóan alkalmasnak látszik. Kvantitatív adatokon alapuló leírásunk ennek kapcsán nyilvánvalóan még plasztikusabb, még könnyebben értelmezhető lesz, ha azt grafikonokkal, illetőleg térképekkel gazdagítjuk. A teljes adatbázis elemzése során mindezt bizonyára célszerű lesz megtennünk.

Elemzésünk – együtt Borsod megyei vizsgálatunkkal (Faragó 2002) – arra mindenképpen alkalmas, hogy más megyék vagy régiók hasonló feldolgozásaihoz mintát, vagy legalább ötletet adjon, avagy nagyobb vizsgálatok számára egyrészt áttekinthető adatokat, másrészt mintavételi alapot nyújtson. De tekinthetünk messzebbre is. Amennyiben például a népszámlálásokban szereplő települések digitalizált térképekre kerülnek, arra is lehetőség nyílik, hogy végre átlépjünk a gondolkodásunkat sok tekintetben gúzsba kötő korabeli közigazgatási határokon és a nagycsaládos területek, az alacsony gyermek (fiú) számot mutató települések, a ki- és bevándorlási zónák, a nemesi és zsellérfalvak stb. topográfiai elhelyezkedésével megalkossuk az északkeleti (vagy bármely más magyarországi) régió 18. század végi valódi demográfiai és társadalmi tájszerkezetét. Adataink egyúttal azt is sejtetni engedik, hogy érdemes lenne még néhány kiegészítő forrást felhasználva a népszámlálás adatbázisát fejlettebb,

többszörös statisztikai elemzés tárgyává tenni. (Jelenlegi ismereteink szerint teljes népességet felölelő egyenletes pontosságú kiegészítő források elsősorban a települések nyelvi-etnikai, illetőleg felekezeti jellegére vonatkozóan illeszthető adatállományunkhoz.) Egy ilyen jellegű komplex vizsgálat alighanem számos további összefüggés feltárását, illetve eddig sejtett kapcsolódások bizonyítását eredményezné, s egyúttal lehetővé tenné a 18. század végi magyarországi népesség és társadalom eddigénél sokkal finomabb, a politikai/adminisztratív keretektől függetlenebb összképének (akár atlasz formájában történő) megrajzolását. Nem mellékesen, az ily módon átalakított adatállomány, illetőleg annak regionális megoszlása, valamint településtípusok, társadalmi- és etnikulturális csoportok szerinti csoportosulásai és különbségei véleményünk szerint jelleghűen fogva alkalmasak lehetnek a józsefi népszámlálást követő 150–200 év változásainak realisabb értékelésére, valamint a 20. századi magyarországi, illetve Kárpát-medencei népességek és társadalmak történeti örökségükhöz való kapcsolódásainak (beágyazottságuknak) az eddigénél sokkal megbízhatóbb, sokkal inkább a tényeken és sokkal kevésbé a múltra vonatkozó hiedelmeken és a jövőre vonatkozó ábrándokon alapuló feltérképezésére is.

IRODALOM

- Dávid Zoltán 1971. Magyarország munkaerőhelyzete a XVIII–XIX. század fordulóján. *Statisztikai Szemle* 49: 632–644.
- Faragó Tamás 1977. Háztartásszerkezet és falusi társadalomfejlődés Magyarországon, 1787–1828. *Történeti Statisztikai Tanulmányok* 3: 105–214.
- Faragó Tamás 1997. Borsod megye és Miskolc vándormozgalmi az 1780-as években. *Borsodi Levéltári Évkönyv* 8: 184–215.
- Faragó Tamás 1997a. Vándormozgalmak a Kárpát-medence északkeleti részén az 1780-as években. In *Obyvatel'stvo Karpatskej kotliny*. Prešov: Universum. 1. kötet. 43–69.
- Faragó Tamás 2002. II. József népszámlálása Borsod megyében (1786). Elemzési kísérlet. *KSH NKI Történeti Demográfiai Évkönyve*, 39–74.
- Faragó Tamás 2003. Borsod megye 1786–1787. évi népszámlálásának forráskritikai elemzése. *KSH NKI Történeti Demográfiai Évkönyve*, 33–87.
- Heckenast Gusztáv 1994. Magyarország nem magyar iparos népessége a 18. században. *Századok* 128. 1. 91–101.
- Sonkoly Gábor 2001. *Erdély városai a XVIII–XIX. században*. L'Harmattan, Budapest.
- Thirring Gusztáv 1935. Egy alföldi falu népességi viszonyai II. József korában (Magyarcsanád). *Magyar Statisztikai Szemle* 13. 9. 753–760.
- Thirring Gusztáv 1935a. Kecskemét népessége és társadalmi viszonyai II. József korában. *Magyar Statisztikai Szemle* 13. 5. 369–381.

Függelék

1. A településtípusok kialakítása

Az alapvető településtípusokat – szabad királyi városok, mezővárosok, falvak, puszták – a korabeli jogi szabályozás és ennek megfelelően a népszámlálás eleve meghatározta. Ezeket az adatokat három ponton finomítottuk tovább. Először is felfigyeltünk arra, hogy a városi települések egy részében egyáltalán nincs paraszt kategóriába tartozó összeírt, viszont a polgárok száma gyakorta lényegesen több annál, mint amit a helység mérete, fekvése és egyéb ismereteink alapján kézművesként valószínűsíthetünk. Azt feltételezzük tehát – amit persze helyi forrásanyagok alapján jó lenne bizonyítani –, hogy e személyek kisebb-nagyobb előjogokkal bíró státuscsoportokat jelentenek. (Lehetett ez libertinus vagy taksás állapot, mint Miskolcon, vagy egyéb kisebb mentességek, de alapulhatott ez egyszerűen csak a helyi hagyományokon, a közép és felső rétegekbe tartozók öntudatán.). Annak ellenére, hogy lakóhelyük határán kívül ezek az emberek nem rendelkeztek ugyanazon kiváltságokkal, mint a szabad király városok polgárai, a bemondások alapján készített népszámlálási besorolások azt sugallják, hogy feltételezhetően e településeken a lakosság számottevő része polgárnak tekintette magát, hasonlóan az alföldi „cívisekhez”. Ezért azokat a mezővárosokat, ahol a felnőtt férfinépeség legalább 15 százaléka polgárnak minősítette önmagát, és parasztot nem írtak össze, polgárvárosként soroltuk be.⁵ Ha ennek figyelembevételével nézzük meg a népszámlálás „polgárainak” lakóhely szerinti megoszlását (25. táblázat), akkor azt látjuk, hogy a kategóriába besoroltak több mint 80 százaléka a mezővárosokban élt, illetve kereken 77 százaléka összességében nem foglalkozást, hanem státust, csoportvéleményt jelölt. A biztosan nem mezőgazdasági foglalkozásúak aránya csak 1643 fő, a teljes sokaság mindössze 17 százaléka, ezeknek kétharmada falusi lakos. Lehetséges ugyan, hogy ezek az arányok a történeti Magyarország más régióiban némileg eltérőek, de annyit adataink alapján már most is nyugodtan kijelenthetünk, hogy minden olyan számítás, mely az 1785–1787. évi

⁵ Ezen általunk megfogalmazott szabály alól azonban tettünk néhány kivételt. Bár Dobsina és Szomolnok esetében a polgárok csoportja alatta maradt a 15 százalékos aránynak, számuk nagysága és a parasztok hiánya miatt e városokat is polgárvárosnak tekintettük. Miskolc esetében helyi információk alapján, Varannó és Nagysáros esetében pedig a parasztok kis létszáma (5, illetve 2 fő) miatt tartottuk fenn a polgárváros besorolást. (Egyébként a polgárok és parasztok egymás mellett élése a rendileg, jogi értelemben egyértelműen meghatározott környezetben is előfordult, például 13 parasztot Kassa szabad királyi városban is összeírtak.)

népszámlálások „polgárait” egyszerűen kézművesnek, illetve a polgárt foglalkozási csoportnak vélte, tévesnek tekinthető.⁶

Második módosításunk a településtípusok sorozatában a nem hagyományos paraszttelepülések kiemelése volt a falvak és puszták sorából. Kiemelésre kerültek azok a falvak („speciális falu” elnevezéssel), ahol adataink alapján alapvetően ipari termelés folyt (huták, hámorok), ahol a lakosság bizonyíthatóan nem mezőgazdaságból élt, illetve sajátos társadalomszerkezettel rendelkezett: igazgatási és vallási központok (ahol 5-nél több egyházi személyt, illetve tisztviselőt írtak össze) vagy kisebb kereskedő központok (vásártartó helyek, illetve tíznél több zsidó familiának otthont adó települések). Ugyancsak ide soroltunk néhány különleges települést (várak, szepesi káptalan).

A „speciális falvak” melletti másik sajátos kategória az általunk kialakított „speciális települések”. E csoportba soroltunk be 10 pusztaként felvett, de 50–100 familiát tartalmazó szepesi települést és külvárost, melyek minden szempontból elváltak a régió többi, pusztaként számon tartott helységétől.

Harmadik módosításunk a falvak csoportjának kettéválasztása volt az 500 fős népességhatár mentén. Ez természetesen minden bizonnyal nem jelent valódi társadalomszerkezeti különbséget, de számításaink során figyelni kívántunk arra, hogy az aprófalvak adatai, melyek az adatok kis számánál fogva sokkal jobban ki vannak téve a véletlen ingadozásoknak, különböző értékeket, különböző megoszlásokat adnak-e, mint az 500 lakosnál nagyobbak.

2. A társadalmi rétegződés kialakítása a népszámlálás forrásanyaga alapján

A régió, illetőleg ezen belül a megyék és az egyes települések társadalomszerkezetét a státussal jelölt felnőtt férfiak csoportjának megoszlása alapján határoztuk meg. E sokaságot a következőképpen alakítottuk ki. Először is levontuk a férfiak számából a társadalmi értelemben nem felnőtt, nem önálló foglalkozású személyeket (örökösök, sarjadék). Miután utóbbiak a privilégiumokkal nem rendelkező nem nemes népesség gyermekeit gyakorlatilag teljes számban magukban foglalták (a népszámlálás a papok és honoratiorok – öszszességében elhanyagolható számú – gyermekeit a zsellérek közé, a nemesekét pedig saját rovatukban helyezte el), kimutathatóvá vált a nem nemes gyermekek aránya. Ez utóbbiak 48 százalékos értéke segítségével becsültük meg a gyermeknek, illetve felnőttnek tekinthető nemesek számát. Ugyanezt az arányt használtuk a zsidó gyermekek és felnőttek elválasztására is, de utóbbiak esetében számításainkat ellenőriztük – és ha kellett, korrigáltuk – a házas zsidó férfiak száma alapján. (A korabeli felfogásnak megfelelően a házas férfiakat fel-

⁶ A teljesség igénye nélkül I. Dávid (1971), Heckenast (1994), Sonkoly (2001) írásait. Ide kell sorolnunk saját korábbi társadalom- és háztartásszerkezeti vizsgálatunkat is (Faragó 1977).

nőttek tekintettük.) Az ily módon a felnőtt nem nemesek, nemesek és zsidók összegéből kialakított sokaság alapján számítottuk ki az egyes települések társadalmi rétegződését, vagyis ide vonatkozó adataink nem a háztartások, hanem a státussal jelölt férfiak megoszlását jelentik. Ez utóbbit azért tartjuk fontosnak megjegyezni, mert egy családban gyakran több státussal megjelölt férfi is előfordulhatott (Thirring 1935, 1935a). Vagyis tévesek azok a feltételezések is, amelyek az 1785–1787. évi népszámlálás férfi státuscsoportjait háztartásfőkként kezelik. Rétegződési adataink tehát – talán nem árt még egyszer hangsúlyoznunk – nem a családok, nem a háztartásfők, hanem a korabeli közösség által felnőttek tekintettek és valamilyen státussal jelöltek megoszlását mutatják a megadott kategóriák szerint.

3. Az adatok ellenőrzése

A népszámlálás kézzel, számolást segítő gépek hiányában nyilvánvalóan tetemes munkával készített összegzései nem ritkán hibás összeadásokat is tartalmaztak, melyeket a többszöri átszámolás („letisztázás”) még további elírásokkal gyarapított. Emiatt a számítógépre vitt forrásadatokat számszaki ellenőrzésnek vetettük alá. Ez egyrészt az adatok egymással történő belső ellenőrzését (a részösszesítések egymással történő összevetését) jelentette, hisz több adat egymástól függetlenül is rendelkezésünkre állt (a férfiak és az össznépeség száma például két módon is kiszámítható volt, így azok egymást ellenőrizhették). Másrészt logikai ellenőrzési műveleteket hajtottunk végre kiszámított mutatók – egy házra eső családok, egy családra eső házas férfiak, átlagos háztartásnagyság, férfi-nő arány – segítségével, mellyel főként a csak egyetlen forrásból rendelkezésre álló információkat tudtuk ellenőrizni (házak, családok, nők száma, családi állapot). A hibásnak bizonyult, illetve a részösszegekkel nem egyező adatokat korrigáltuk.

1. Az északkeleti Felvidék településeinek nagyság szerinti megoszlása az 1785–87. évi népszámlálás szerint

Településtípusok	A települések száma népesség-nagyság kategóriák szerint								Település össze- sen	Átlagos telepü- lésméret
	-99	100- 199	200- 499	500- 999	1000- 1999	2000- 2999	3000- 4999	5000-X		
Települések										
Szabad királyi városok						1	3	2	6	4965
Polgárvárosok ^a				7	10	6	4	4	31	2184 ^b
Hagyományos mezővárosok			1 ^c	17	18	10	6		52	1707
Speciális falvak ^d	2	4	17	23	13				59	681
Hagyományos falvak	49	215	701	294	34				1293	392
Speciális települések ^e		3	5	1	1				10	356
Hagyományos puszták ^f	44	3							47	32
Összesen	95	225	724	342	76	17	13	6	1498	499
Megyék (%)										
Borsod	10,2	5,1	35,2	35,2	10,7	1,5	1,5	0,5	100,0	
Gömör	9,2	12,4	51,6	20,8	4,4	0,4	1,2	0,0	100,0	
Sáros	4,5	22,5	55,8	14,8	1,6	0,3	0,3	0,3	100,0	
Szepes	6,3	15,8	33,5	29,9	8,6	3,2	1,4	1,4	100,0	
Zemplén	4,6	14,2	53,3	21,9	4,2	1,1	0,7	0,0	100,0	
Összesen	6,3	15,0	48,4	22,8	5,1	1,1	0,9	0,3	100,0	

^a A település lakosainak egy része minden valószínűség szerint privilégiumokkal rendelkezik és magát polgárnak tekinti.

^b Miskolc (13402 fő) nélkül.

^c Donnersmarkt mezőváros (Szepes megye) lakossága mindössze 493 fő.

^d A település társadalmi összetétele, illetve lakóinak foglalkozása jelentős mértékben eltér a hagyományos mezőgazdaságra épülő paraszt- és kismemesi falvakétól.

^e Szepes megyei pusztaként besorolt, de faluméretű, főként paraszti lakosságú telepek és külvárosok.

^f A népszámlálás csak a lakott puszták adatait közölte.

2. Az északkeleti Felvidék településeinek és népességének megoszlása megyék és településtípusok szerint

	Borsod	Gömör	Sáros	Szepes	Zemplén	Összesen	N
Települések							
Szabad királyi városok			0,8	0,9		0,3	5 ^a
Polgárvárosok	0,5	1,0	0,8	9,9	0,3	2,2	31
Hagyományos mezővárosok	4,6	3,6	1,6	2,3	5,5	3,3	52
Speciális falvak	8,7	0,7	4,2	3,6	3,5	3,9	59
Nagy falvak ^b	38,8	22,0	11,6	29,0	19,7	21,9	328
Kis falvak ^c	37,2	66,7	80,2	49,8	69,0	64,5	965
Speciális települések				4,5		0,7	10
Puszták	10,2	6,0	0,8		2,0	3,1	47
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	1497
N	196	250	378	221	452	1497	
Népesség							
Szabad királyi városok			13,0	6,2		3,7	28171
Polgárvárosok	10,0	11,4	2,4	32,5	0,5	10,5	78884
Hagyományos mezővárosok	16,6	7,6	4,2	3,8	22,1	11,9	88741
Speciális falvak	9,2	1,4	7,1	3,6	5,1	5,4	40157
Nagy falvak ^b	45,1	36,2	18,4	32,7	29,0	31,6	236470
Kis falvak ^c	18,6	43,1	54,8	18,8	43,1	36,2	270610
Speciális települések	0,0	0,0	0,0	2,4	0,0	0,5	3559
Puszták	0,5	0,3	0,1	0,0	0,2	0,2	1507
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	748059
N	133852	110253	145812	148381	209761	748059	

^a Az Abaújban fekvő Kassa nélkül.

^b 500 lakosnál nagyobb települések.

^c 500 lakosnál kisebb települések.

3. A települések, házak, familiák, népesség, valamint a státussal jelölt férfiak megoszlása településtípusok szerint

Település típus	Települések száma	Házak száma	Familiák száma	Jogi népesség	Felnőtt férfi státussal	Felnőtt férfi/família ^a
Szabad királyi városok	6	4159	5881	28171	7289	1,24
Polgárvárosok	30	9620	13913	65442	17214	1,24
Miskolc	1	2414	3038	13402	3469	1,14
Hagyományos mezővárosok	52	13698	18299	88741	21624	1,18
Speciális falvak	59	5676	7716	40157	10210	1,32
Nagy falvak	328	34129	43592	236470	55661	1,28
Kis falvak	965	38279	47622	270610	63847	1,34
Speciális települések	10	503	673	3559	874	1,30
Puszták	47	188	300	1507	387	1,29
Összesen	1498	108666	141034	748059	180575	1,28

Megoszlás (%)

Település típus	Települések száma	Házak száma	Familiák száma	Jogi népesség	Felnőtt férfi státussal
Szabad királyi városok	0,4	3,8	4,1	3,7	4,0
Polgárvárosok	2,0	8,9	9,9	8,7	9,5
Miskolc	0,1	2,2	2,1	1,8	1,9
Hagyományos mezővárosok	3,5	12,6	13,0	11,9	12,0
Speciális falvak	3,9	5,2	5,5	5,4	5,7
Nagy falvak	21,9	31,4	30,9	31,6	30,8
Kis falvak	64,4	35,2	33,8	36,2	35,4
Speciális települések	0,7	0,5	0,5	0,5	0,5
Puszták	3,1	0,2	0,2	0,2	0,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

^a Egy familiára eső státussal jelölt felnőtt férfiak száma.

4. Az északkeleti Felvidék településeinek és népességének demográfiai jellemzői

Településtípus	Jogi népesség	Lak-sűrűség (Família/ház)	Átlagos háztartás-nagyság (fő)	Házasszerkezet férfi/ház-tartás	1000 férfira jutó nő	Házasszerkezet		
						Házasszerkezet aránya a férfiak között(%)	Nem házasszerkezet felnöttek	Fiúk
Településtípusok								
Szabad királyi városok	28171	1,41	4,79	0,84	1218	38,8	18,6	42,6
Miskolc	13402	1,26	4,41	0,85	1086	40,1	13,9	46,0
Polgár-városok	65442	1,45	4,70	0,92	1081	40,7	14,1	45,2
Hagyományos mezővárosok	85741	1,34	4,85	0,95	1016	39,4	9,8	50,8
Speciális falvak	40157	1,36	5,20	1,03	987	39,1	11,4	49,5
Nagy falvak	236470	1,28	5,42	1,09	973	39,5	6,9	53,6
Kis falvak	270610	1,24	5,68	1,14	957	39,2	7,0	53,8
Speciális települések	3559	1,34	5,29	1,00	1020	38,1	11,5	50,4
Puszták	1507	1,60	5,02	1,01	920	38,5	10,8	50,7
Összesen	748059	1,30	5,30	1,05	992	39,4	8,7	51,9
Megyék								
Borsod	133852	1,22	4,99	1,01	977	40,1	7,8	52,1
Gömör	110253	1,33	5,36	1,15	991	42,6	5,6	51,8
Sáros ^a	138555	1,27	5,61	1,07	995	37,9	11,1	51,0
Szepes ^b	148381	1,37	5,16	0,97	1025	38,2	12,5	49,3
Zemplén	209761	1,30	5,40	1,07	970	39,2	6,2	54,6

^a Eperjessel, Bártfával és Kisszebennel együtt.^b Késmárkkal, Lőcsével és a 16 szepesi várossal együtt.

5. Az északkeleti Felvidék településeinek laksűrűsége ^a

	Magas	Átlag feletti	Átlag alatti	Alacsony	Összesen	N
Településtípusok szerint (%)						
Polgárvárosok ^b	19,0	40,5	40,5		100,0	37
Hagyományos mezővárosok	13,5	40,4	46,1		100,0	52
Speciális települések ^c	20,3	32,2	47,5		100,0	59
Nagy falvak	6,4	36,3	57,0	0,3	100,0	328
Kis falvak	5,6	28,2	64,3	1,9	100,0	965
Puszták	31,6	28,1	35,1	5,2	100,0	57
Összesen	7,9	30,8	59,8	1,5	100,0	1498
N	119	462	895	22	1498	
Megyénként						
Borsod	4,1	21,9	73,0	1,0	100,0	196
Gömör	5,6	41,2	52,4	0,8	100,0	250
Sáros	8,5	25,9	63,8	1,8	100,0	378
Szepes	16,3	34,8	48,0	0,9	100,0	221
Zemplén	6,4	31,0	60,6	2,0	100,0	452
Összesen	7,9	30,8	59,8	1,5	100,0	1497
N	119	461	895	22	1497	

^a A csoportokat az átlag és a szórás alapján képeztük (magas arány= átlag+szórásnál nagyobb érték, alacsony arány=átlag - szórásnál kisebb érték).

^b Szabad királyi és polgárvárosok együttes értéke.

^c A faluként és pusztaként besorolt speciális települések együttes értéke.

6. Az északkeleti Felvidék településeinek háztartásszerkezete ^a

	Az egy háztartásra eső házas férfiak aránya ^a					N
	magas	átlag feletti	átlag alatti	alacsony	összesen	
Településtípusok szerint (%)						
Polgárvárosok		8,1	64,9	27,0	100,0	37
Hagyományos mezővárosok	3,9	17,3	67,3	11,5	100,0	52
Speciális települések	8,7	36,2	50,7	4,4	100,0	69
Borsodi falvak	22,2	29,5	46,3	2,0	100,0	149
Gömöri falvak	42,3	39,2	18,0	0,5	100,0	222
Sáros megyei falvak	17,9	50,1	31,7	0,3	100,0	347
Szepesi falvak	1,2	37,3	56,3	5,2	100,0	174
Zempléni falvak	34,7	33,2	30,9	1,2	100,0	401
Puszták	19,1	14,9	53,2	12,8	100,0	47
Összesen	23,2	36,5	37,4	2,9	100,0	1498
N	347	547	560	44	1498	
Megyénként (%)						
Borsod	18,9	26,0	51,0	4,1	100,0	196
Gömör	39,2	36,4	22,0	2,4	100,0	250
Sáros	16,9	49,7	32,3	1,1	100,0	378
Szepes	0,9	32,1	60,2	6,8	100,0	221
Zemplén	32,3	32,3	33,0	2,4	100,0	452
Összesen	23,2	36,5	37,4	2,9	100,0	1497
N	347	547	559	44	1497	

^a L. az 5. táblázat jegyzeteit.

7. A férfi/nő arány az északkeleti Felvidék településeiben ^a

	Az 1000 férfira eső nők száma					N
	magas	átlag feletti	átlag alatti	alacsony	összesen	
Településtípusok szerint (%)						
Polgárvárosok	18,9	73,0	8,1		100,0	37
Hagyományos mezővárosok	1,9	59,6	34,6	3,9	100,0	52
Speciális települések	7,3	33,3	55,1	4,3	100,0	69
Nagy falvak	0,9	36,6	61,3	1,2	100,0	328
Kis falvak	4,3	30,5	57,0	8,2	100,0	965
Puszták	27,7	23,4	14,9	34,0	100,0	47
Összesen	4,7	33,8	54,5	7,0	100,0	1498
N	71	506	817	104	1498	
Megyénként (%)						
Borsod	3,6	28,1	60,7	7,6	100,0	196
Gömör	5,2	38,0	50,0	6,8	100,0	250
Sáros	4,5	37,6	50,8	7,1	100,0	378
Szepes	10,4	36,2	50,3	3,1	100,0	221
Zemplén	2,2	29,7	59,7	8,4	100,0	452
Összesen	4,7	33,8	54,6	6,9	100,0	1497
N	70	506	817	104	1497	

^a L. az 5. táblázat jegyzeteit.

8. A fiúk aránya az északkeleti Felvidék településeiben^a

	A társadalmi státusuk szerint fiúknak tekintettek aránya					N
	magas	átlag feletti	átlag alatti	alacsony	összesen	
Településtípusok szerint (%)						
Polgárvárosok	0,0	5,4	40,5	54,1	100,0	37
Hagyományos mezővárosok	7,7	30,8	55,8	5,7	100,0	52
Speciális települések	1,5	29,0	44,9	24,6	100,0	69
Nagy falvak	11,0	56,1	29,9	3,0	100,0	328
Kis falvak	21,9	43,2	26,4	8,5	100,0	965
Puszták	29,8	17,0	19,2	34,0	100,0	47
Összesen	17,8	43,2	29,2	9,9	100,0	1498
N	266	647	437	148	1498	
Megyénként (%)						
Borsod	12,2	46,9	32,7	8,2	100,0	196
Gömör	14,4	40,4	35,2	10,0	100,0	250
Sáros	10,1	41,3	32,5	16,1	100,0	378
Szepes	6,8	42,1	36,2	14,9	100,0	221
Zemplén	33,8	45,4	18,4	2,4	100,0	452
Összesen	17,8	43,2	29,2	9,8	100,0	1497
N	266	647	437	147	1497	

^a L. az 5. táblázat jegyzeteit.

9. Vándorlási intenzitás^a és vándorlási egyenleg településtípusok szerint^b

Településtípus	Külföldiek	Belföldiek	Összes ^c népesség	Külföldiek	Belföldiek	Összes népesség	Összes távollevő	Összes helyben levő idegen	N (összes vándorló)
	vándorlási intenzitása (ezrelék)			vándorlási egyenlege (ezrelék)			fő		
Szabad királyi városok	62	427	489	-41	99	140	1024	1845	2869
Miskolc	31	339	371	-19	209	229	213	900	1113
Polgárvárosok	6	129	142	-3	27	25	1836	2182	4018
Hagyományos mezővárosok	12	113	136	-8	-16	-8	1177	1036	2213
Speciális falvak	14	178	192	-9	-20	-11	742	663	1405
Nagy falvak	10	147	165	-7	-31	-26	4125	3004	7129
Kis falvak	12	169	184	-11	-23	-12	4590	4043	8633
Speciális települések	24	70	183	-6	-13	19	55	68	123
Puszták	14	378	391	-7	139	146	36	79	115
Összesen	14	166	199	-10	-9	0,2	13798	13820	27618

^a A vándorlás intenzitását az összes vándorlásban résztvevő 1000 familiához viszonyított számával mértük.

^b A szepesi városok belföldiekre és külföldiekre vonatkozó részadatai hiányoznak, de vándorlóik az összes népességben szerepelnek.

^c Az ismeretlen helyen távollevőkkel együtt.

10. Vándorlási intenzitás az északkeleti Felvidék településein ^a

	A települések vándorlási intenzitása					N
	magas	átlag feletti	átlag alatti	nincs vándorlás	összesen	
Megoszlás településtípusok szerint (%)						
Polgárvárosok	13,5	70,3	16,2		100,0	37
Hagyományos mezővárosok	7,7	21,2	69,2	1,9	100,0	52
Speciális települések	13,6	30,5	52,5	3,4	100,0	59
Nagy falvak	2,7	37,8	54,9	4,6	100,0	328
Kis falvak	10,1	36,2	38,5	15,2	100,0	965
Puszták	26,3	17,5	12,3	43,9	100,0	57
Összesen	9,2	35,9	42,2	12,7	100,0	1498
N	138	538	632	190	1498	
Megyénként (%)						
Borsod	3,1	32,7	57,6	6,6	100,0	196
Gömör	10,4	50,0	37,6	2,0	100,0	250
Sáros	13,5	54,2	28,1	4,2	100,0	378
Szepes	24,4	57,9	17,2	0,5	100,0	221
Zemplén	0,2	3,3	62,2	34,3	100,0	452
Összesen	9,2	35,9	42,2	12,7	100,0	1497
N	138	537	632	190	1497	

^a L. az 5. táblázat jegyzeteit.

11. Az északkeleti Felvidék településeinek vándorlási egyenlege^a

	A települések vándorlási egyenlege						N
	kiugróan pozitív	pozitív	negatív	erősen negatív	nincs vándorlás	összesen	
Településtípusok szerint (%)							
Polgárvárosok	8,1	40,5	51,4			100,0	37
Hagyományos mezővárosok	1,9	19,2	73,1	3,9	1,9	100,0	52
Speciális települések	5,1	18,6	69,5	3,4	3,4	100,0	59
Nagy falvak	0,3	23,8	68,9	2,4	4,6	100,0	328
Kis falvak	3,5	21,9	52,3	7,1	15,2	100,0	965
Puszták	17,5	14,0	19,3	5,3	43,9	100,0	57
Összesen	3,5	22,2	56,1	5,5	12,7	100,0	1498
N	52	333	840	83	190	1498	
Megyénként (%)							
Borsod	4,6	30,6	56,1	2,1	6,6	100,0	196
Gömör	7,2	39,6	48,4	2,8	2,0	100,0	250
Sáros	2,9	26,2	56,6	10,1	4,2	100,0	378
Szepes	6,3	26,2	53,4	13,6	0,5	100,0	221
Zemplén	0,0	3,5	61,3	0,9	34,3	100,0	452
Összesen	3,5	22,2	56,1	5,5	12,7	100,0	1497
N	52	332	840	83	190	1497	

^a L. az 5. táblázat jegyzeteit.

12. A vándorlók megoszlása településtípusok, valamint a vándorlás iránya szerint

Településtípus	Bel- földön	Kül- földön	Ismeret- len helyen	Össze- sen ^a	Belföldi	Ausztriai	Egyéb külföldi	Össze- sen ^a	Összné- pesség aránya
	távollevők				jelenlevő idegenek				
Szabad királyi városok	6,8	23,1	15,3	7,4	14,1	15,2	48,2	13,3	3,7
Miskolc	1,5	6,5	2,6	1,5	7,5	3,9	11,6	6,5	1,8
Polgárvárosok	5,7	6,5	6,2	13,3	9,9	3,2	7,9	15,8	8,7
Hagyományos mezővárosok	9,0	12,6	12,2	8,5	7,8	11,0	11,6	7,5	11,9
Speciális falvak	6,0	6,9	5,9	5,4	5,3	5,0	5,5	4,8	5,4
Nagy falvak	32,5	29,2	25,8	29,9	22,9	24,0	10,4	21,7	31,6
Kis falvak	38,0	12,6	31,8	33,3	31,6	36,8	4,3	29,3	36,2
Speciális települések	0,2	2,2	0,1	0,4	0,2	0,7		0,5	0,5
Puszták	0,3	0,4	0,1	0,3	0,7	0,1	0,5	0,6	0,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
N	10474	277	1655	13798	10937	1468	164	13820	

^a A szepesi városok vándorlóinak csak együttes adatai szerepelnek az összesenben, részletes bontásuk nem áll rendelkezésre.

13. Vándorlási központok a vándormozgalom méretének sorrendjében

Helységnev	Települési státus	Megye	Vándorlási intenzitás értéke		Vándorlási egyenleg értéke	
			abszolút	relatív	abszolút	relatív
			fő	ezrelék	fő	ezrelék
Miskolc	polgárváros	Borsod	1113	371	687	190
Eperjes	szkv.	Sáros	751	659	285	178
Lőcse	szkv.	Szepes	575	511	91	68
Rozsnyó	polgárváros	Gömör	572	592	292	257
Késmárk	szkv.	Szepes	571	585	203	65
Kassa	szkv.	Abaúj	563	423	333	112
Podolin	polgárváros	Szepes	382	1085	228	648
Igló	polgárváros	Szepes	363	260	-25	-18
Szepesváralja	polgárváros	Szepes	285	425	-123	-184
Bártfa	szkv.	Sáros	230	287	-82	-120
Szomolnok	polgárváros	Szepes	224	166	-28	-25
Jolsva	polgárváros	Gömör	206	257	12	7
Gölnic	polgárváros	Szepes	200	183	84	64
Központok összesen			6035	334	1957	84
Többi település			21583	174	-1935	-31
Mindösszesen			27618	199	22	0,2

szkv. = szabad királyi város.

14. Az északkeleti Felvidék férfinépességének társadalomszerkezete településtípusok szerint

Településtípus	Pap	Nemes felnőtt	Tiszt- viselő	Polgár	Paraszt	Zsellér és egyéb	Felnőtt zsidó férfi	Össze- sen	N
Szabad királyi városok	3,5	3,0	2,2	31,6	0,2	59,2	0,3	100,0	7289
Polgárvárosok	0,8	2,2	0,7	26,0	0,1	69,8	0,4	100,0	17214
Miskolc	0,9	27,0	0,1	16,1	1,8	53,0	1,1	100,0	3469
Hagyományos mezővárosok	0,9	10,3	0,3	5,4	17,6	62,7	2,8	100,0	21624
Speciális falvak	1,4	5,0	0,4	2,9	18,9	66,9	4,5	100,0	10210
Nagy falvak	0,5	6,2	0,1	0,6	31,9	59,7	1,0	100,0	55661
Kis falvak	0,5	4,0	0,1	0,7	34,8	58,5	1,4	100,0	63847
Speciális települések	0,1	0,2	0,6	0,9	10,5	87,7	0,0	100,0	874
Puszták	0,0	3,1	0,5	0,8	0,3	93,0	2,3	100,0	387
Összesen	0,7	5,7	0,3	5,3	25,4	61,1	1,5	100,0	180575
Szabad királyi városok	18,8	2,1	30,4	24,1	0,0	3,9	0,8	4,0	
Polgárvárosok	10,0	3,7	23,7	46,8	0,0	10,9	2,5	9,5	
Miskolc	2,3	9,1	0,4	5,8	0,1	1,7	1,5	1,9	
Hagyományos mezővárosok	14,1	21,6	14,0	12,2	8,3	12,3	23,1	12,0	
Speciális falvak	10,9	4,9	8,0	3,1	4,2	6,2	17,3	5,7	
Nagy falvak	21,7	33,8	12,5	3,3	38,7	30,1	20,5	30,8	
Kis falvak	22,2	24,7	9,7	4,6	48,5	33,9	34,0	35,4	
Speciális települések	0,1	0,0	0,9	0,1	0,2	0,7	0,0	0,5	
Puszták	0,0	0,1	0,4	0,0	0,0	0,3	0,3	0,2	
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
N	1364	10323	527	9573	45884	110271	2633	180575	

15. Az északkeleti Felvidék férfinépességének társadalomszerkezete
megyék szerint

Megye	Pap	Nemes felnőtt	Tiszt- viselő	Polgár	Paraszt	Zsellér és egyéb	Felnőtt zsidó férfi	Összesen	N
Borsod	0,6	15,1	0,1	2,4	21,7	58,7	1,4	100,0	32441
Gömör	0,5	7,9	0,1	3,4	24,0	64,1		100,0	26741
Sáros	0,9	1,3	0,4	5,4	29,3	61,2	1,5	100,0	34005
Szepes	0,7	1,3	0,5	11,8	21,2	64,2	0,3	100,0	37119
Zemplén	0,8	4,9	0,2	2,4	30,2	58,4	3,1	100,0	48371
Összesen	0,7	5,7	0,3	5,1	25,7	61,0	1,5	100,0	178677
Borsod	16,6	47,6	3,6	8,7	15,3	17,4	17,9	18,1	
Gömör	11,8	20,5	4,7	10,1	14,0	15,7		15,0	
Sáros	22,9	4,3	28,9	20,2	21,8	19,1	19,9	19,0	
Szepes	19,8	4,7	42,1	48,0	17,1	21,9	4,6	20,8	
Zemplén	28,9	22,9	20,7	13,0	31,8	25,9	57,6	27,1	
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
N	1251	10262	470	9112	45871	109078	2633	178677 ^a	

^a Kassa nélkül.

16. Egyházi központok az északkeleti Felvidéken

Helységnev	Települési státus ^a	Megye	Összeírt papság száma	Papok aránya a felnőtt férfiak között (%)	Megjegyzés (kolostorok)
Kassa	szkv.	Abaúj	113	6,0	domonkos, ferences ^b
Eperjes	szkv.	Sáros	59	4,0	ferences, minorita
Rozsnyó	polgárváros	Gömör	43	3,6	premontrei, ferences
Lőcse	szkv.	Szepes	40	2,9	premontrei, minorita
Miskolc	polgárváros	Borsod	31	0,9	minorita
Alsó Sebes	spec.falu	Sáros	28	13,2	ferences
Bártfa	szkv.	Sáros	23	2,6	ferences
Donnersmarkt	mezőváros	Szepes	22	14,7	minorita
Szendró	mezőváros	Borsod	19	3,7	ferences
Tokaj	mezőváros	Zemplén	18	2,4	kapucinus
Krasznibrod	spec.falu	Zemplén	17	12,6	bazilita
Podolin	polgárváros	Szepes	17	3,5	piarista
Szepes	spec.falu	Szepes	17	25,8	káptalan
Sztropkó	mezőváros	Zemplén	17	5,3	ferences
Homonna	mezőváros	Zemplén	15	2,9	ferences
Kisszeben	szkv.	Sáros	14	2,5	piarista
Sátoraljaújhely	mezőváros	Zemplén	14	1,4	pálos
Szepesváralja	polgárváros	Szepes	13	1,7	irgalmas
Sajólád	spec.falu	Borsod	12	8,3	pálos
Imregh	spec.falu	Zemplén	10	7,7	minorita
Bukócz	spec.falu	Sáros	8	8,8	bazilita
Késmárk	szkv.	Szepes	8	0,7	–
Felsőgyőr	spec.falu	Borsod	5	6,3	pálos
Igló	polgárváros	Szepes	5	0,3	–
Sárospatak	mezőváros	Zemplén	5	0,8	trinitárius
Tállya	mezőváros	Zemplén	5	0,4	–
Összesen			578	2,8	
Többi település			786	0,5	
Mindösszesen			1364	0,8	

^a A városok túlnyomó többségében legalább kettő, de néha 3–4 felekezet is pappal, templommal, egyházzal rendelkezik, e tény a megjegyzésben egyenként nem említettük.

^b Az orsolyita apácakolostor adatait a népszámláláshoz hasonlóan figyelmen kívül hagytuk.

szkv = szabad királyi város.

17. Igazgatási központok (tisztviselőcsoportok) az északkeleti Felvidéken

Helységnev	Települési státus	Megye	Összeírt tisztviselő	Tisztviselők aránya a felnőtt férfiak között (%)	Megjegyzés
Szomolnok	polgárváros	Szepes	60	3,4	bányakerületi igazgatóság, pénzverő, postahivatal
Kassa	polgárváros	Abaúj	57	3,0	kamarai, alapítványi, posta, 30-ad hivatal, kerületi biztosság
Késmárk	szkv.	Szepes	25	2,3	só-, 30-ad és postahivatal
Eperjes	szkv.	Sáros	23	1,5	törvényszék, kollégium, postahivatal
Bártfa	szkv.	Sáros	21	2,4	só- és postahivatal, katonai nevelőintézet
Lőcse	szkv.	Szepes	20	1,5	kamarai- és postahivatal
Igló	polgárváros	Szepes	17	1,1	sóház, postahivatal
Kisszeben	szkv.	Sáros	14	2,5	?
Lubló	polgárváros	Szepes	10	1,8	Szepesi kamara
Sóvár	spec.falu	Sáros	10	1,9	kamarai uradalmi központ
Hosszúrét	spec.falu	Sáros	9	7,6	?
Homonna	mezőváros	Zemplén	8	1,6	só- és postahivatal
Nagymihály	mezőváros	Zemplén	7	2,0	só- és postahivatal
Tokaj	mezőváros	Zemplén	7	0,9	só- és postahivatal, kamarai uradalmi központ
Jolsva	polgárváros	Gömör	5	0,5	?
Összesen			293	2,0	
Többi település			234	0,1	
Mindösszesen			527	0,3	

szkv = szabad királyi város.

18. A nemesek aránya az északkeleti Felvidék településeinek férfinépességében

	0	1–9	10–19	20–29	30–X	Összesen
	százalék					
Szabad királyi városok		6				
Polgárvárosok	6	24				30
Miskolc				1		1
Hagyományos mezővárosok	4	28	17	2	1	52
Speciális falvak	21	29	6	3		59
Nagy falvak	120	150	29	10	19	328
Kis falvak	666	202	46	18	33	965
Speciális települések	9	1				10
Puszták	39	3	1	2	2	47
Összesen	865	443	99	36	55	1498
	Településtípusok szerint (%)					
Szabad királyi városok		100,0				100,0
Polgárvárosok	20,0	80,0				100,0
Miskolc				100,0		100,0
Hagyományos mezővárosok	7,7	53,9	32,7	3,8	1,9	100,0
Speciális falvak	35,6	49,1	10,2	5,1		100,0
Nagy falvak	36,6	45,7	8,9	3,0	5,8	100,0
Kis falvak	69,0	20,9	4,8	1,9	3,4	100,0
Speciális települések	90,0	10,0	0,0	0,0	0,0	100,0
Puszták	83,0	6,4	2,1	4,2	4,3	100,0
Összesen	57,7	29,6	6,6	2,4	3,7	100,0
	Megyénként					
Borsod	44	82	27	19	24	196
Gömör	124	70	24	9	23	250
Sáros	272	100	5		1	378
Szepes	144	70	3	3	1	221
Zemplén	281	120	40	5	6	452
Összesen	865	442	99	36	55	1497
	Megyénként (%)					
Borsod	22,5	41,8	13,8	9,7	12,2	100,0
Gömör	49,6	28,0	9,6	3,6	9,2	100,0
Sáros	71,9	26,5	1,3		0,3	100,0
Szepes	65,2	31,7	1,3	1,3	0,5	100,0
Zemplén	62,2	26,5	8,9	1,1	1,3	100,0
Összesen	57,8	29,5	6,6	2,4	3,7	100,0

19. A polgárok aránya az északkeleti Felvidék településeinek férfinépességében

	0	1-9	10-29	30-49	50-X	Összesen	N
	százalék						
Települések településtípusok szerint (%)							
Polgárvárosok ^a		2,7	48,7	37,8	10,8	100,0	37
Hagyományos mezővárosok	17,3	65,4	15,4	1,9		100,0	52
Speciális települések ^b	30,4	56,5	11,6	1,5		100,0	69
Nagy falvak	55,2	44,8				100,0	328
Kis falvak	73,7	26,2	0,1			100,0	965
Puszták	93,7	2,1	2,1	2,1		100,0	47
Összesen	64,5	31,7	2,4	1,1	0,3	100,0	1498
N	966	475	36	17	4	1498	
Települések megyénként (%)							
Borsod	64,3	32,6	2,6	0,5		100,0	196
Gömör	68,8	29,2	1,6	0,0	0,4	100,0	250
Sáros	58,8	38,6	1,3	1,3		100,0	378
Szepes	62,9	25,8	6,3	3,6	1,4	100,0	221
Zemplén	67,9	29,9	1,8	0,4		100,0	452
Összesen	64,5	31,7	2,4	1,1	0,3	100,0	1497
N	966	475	36	16	4	1497	

^a Szabad királyi és polgárvárosok együttes adata.

^b Falvak és pusztaként besorolt települések együttes adata.

20. A parasztek aránya az északkeleti Felvidék településeinek férfinépességében ^a

	0	1-9	10-29	30-49	50-X	Összesen	N
	százalék						
Településtípusok szerint							
Polgárvárosok	89,2	10,8				100,0	37
Hagyományos mezővárosok		21,2	57,7	17,3	3,8	100,0	52
Speciális települések	18,7	18,6	37,3	18,6	6,8	100,0	59
Nagy falvak	1,8	4,9	36,9	41,2	15,2	100,0	328
Kis falvak	2,6	3,7	30,4	40,0	23,3	100,0	965
Puszták	93,0	3,5	0,0	1,7	1,8	100,0	57
Összesen	8,6	5,3	31,1	36,2	18,8	100,0	1498
N	128	80	466	542	282	1498	
Települések megyénként							
Borsod	13,8	9,2	36,7	34,2	6,1	100,0	196
Gömör	13,2	6,0	36,0	34,4	10,4	100,0	250
Sáros	2,7	4,2	35,2	32,8	25,1	100,0	378
Szepes	21,7	3,6	22,2	30,3	22,2	100,0	221
Zemplén	2,2	5,1	26,8	43,8	22,1	100,0	452
Összesen	8,6	5,3	31,1	36,2	18,8	100,0	1497
N	128	80	465	542	282	1497	

^a L. a 19. táblázat jegyzeteit.

21. A zsellérek aránya az északkeleti Felvidék településeinek
férfinépességében ^a

	0	10–29 ^b	30–49	50–X	Összesen	N
	százalék					
Települések településtípusok szerint (%)						
Polgárvárosok			16,2	83,8	100,0	37
Hagyományos mezővárosok		3,8	15,4	80,8	100,0	52
Speciális települések		5,1	11,9	83,0	100,0	59
Nagy falvak		2,7	23,2	74,1	100,0	328
Kis falvak		2,9	26,7	70,4	100,0	965
Puszták	3,5		1,8	94,7	100,0	57
Összesen	0,1	2,8	23,8	73,3	100,0	1498
N	2	42	356	1098	1498	
Települések megyénként (%)						
Borsod	1,0	1,0	23,0	75,0	100,0	196
Gömör		2,8	14,8	82,4	100,0	250
Sáros		3,4	26,2	70,4	100,0	378
Szepes		2,3	20,8	76,9	100,0	221
Zemplén		3,3	28,5	68,2	100,0	452
Összesen	0,1	2,8	23,8	73,3	100,0	1497
N	2	42	356	1097	1497	

^a L. a 19. táblázat jegyzeteit.

^b 1–9 százalék közötti kategóriába tartozó település nincs.

22. A zsidó népesség megoszlása az északkeleti Felvidéken

Településtípus	Zsidók lakta települések száma	Zsidó familiák száma	Zsidó népesség száma	Zsidók lakta települések (%)	Zsidó családok (%)	Zsidó népesség (%)	Zsidó népesség aránya (%)	
							a zsidók lakta településekben	a teljes népességben
Településtípusok								
Szabad királyi városok	3	18	81	0,5	0,8	0,7	0,7	0,3
Polgárvárosok	5	101	472	0,8	4,6	4,2	2,3	0,8
Hagyományos mezővárosok	36	596	2759	5,8	27,3	24,7	4,2	3,1
Speciális falvak	33	403	2056	5,3	18,5	18,4	8,2	5,1
Nagy falvak	142	413	2244	23,0	18,9	20,1	2,2	0,9
Kis falvak	395	647	3535	63,9	29,6	31,6	3,0	1,3
Speciális települések	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Puszták	4	6	33	0,6	0,3	0,3	18,0	2,2
Összesen	618	2184	11180	100,0	100,0	100,0	3,3	1,5
Megyék								
Borsod	85	422	2036	13,8	19,3	18,2	2,6	1,5
Gömör	1	1	4	0,2	0,0	0,0	0,2	0,0
Sáros	195	400	2176	31,6	18,3	19,5	2,8	1,6
Szepes	5	100	594	0,8	4,6	5,3	6,5	0,4
Zemplén	332	1261	6370	53,7	57,7	57,0	3,6	3,0
Összesen	618	2184	11180	100,0	100,0	100,0	3,3	1,5

23. Zsidó települési központok az északkeleti Felvidéken

Helységnev	Települési státus	Megye	Zsidó népesség (fő)	Zsidó családok száma	Zsidó népesség aránya (%)	Zsidó népesség aránya a település össznépességében (%)
Hunzdorf	spec.falu	Szepes	563	91	5,0	33,9
Sátoraljaújhely	mezőváros	Zemplén	292	68	...	7,2
Tolcsva	mezőváros	Zemplén	288	66	...	13,0
Homonna	mezőváros	Zemplén	260	55	...	13,7
Mád	mezőváros	Zemplén	259	60	...	7,4
Bodrogkeresztur	mezőváros	Zemplén	256	65	...	14,1
Miskolc	polgárváros	Borsod	189	35	...	1,4
Varannó	polgárváros	Zemplén	180	44	...	17,4
Csaba	spec.falu	Borsod	169	35	...	11,3
Pécsújfalu	spec.falu	Sáros	141	28	...	11,1
Sajószentpéter	mezőváros	Borsod	139	31	...	6,0
Tarczal	mezőváros	Zemplén	105	19	...	3,8
Tibold Darócz	spec.falu	Borsod	100	22	...	7,0
Zboró	mezőváros	Sáros	99	19	...	6,3
Hanusfalva	polgárváros	Sáros	91	19	...	10,2
Nagymihály	mezőváros	Zemplén	88	19	...	6,9
Felső Ábrány	spec.falu	Borsod	86	20	...	15,3
Összesen			3305	696	29,6	7,7
A többi településen			7875	1488	70,4	2,7
Összesen			11180	2184	100,0	3,3

24. A zsidó népesség demográfiai jellemzői az északkeleti Felvidéken

Településtípus ^a	Zsidó famíliák száma	Átlagos háztartás-nagyság	Házasszerű háztartás	Házassok aránya a zsidó férfiak között	1000 férfira jut nő
Szabad királyi városok	18	4,50	1,06	44,2	884
Polgárvárosok	66	4,67	0,96	41,3	1009
Miskolc	35	5,40	0,97	36,2	1011
Hagyományos mezővárosok	596	4,63	0,97	42,0	993
Speciális falvak	403	5,10	1,03	40,0	985
Nagy falvak	413	5,43	1,14	40,5	936
Kis falvak	647	5,46	1,16	40,4	907
Puszták	6	5,50	1,00	30,0	650
összesen	2184	5,12	1,07	40,7	951

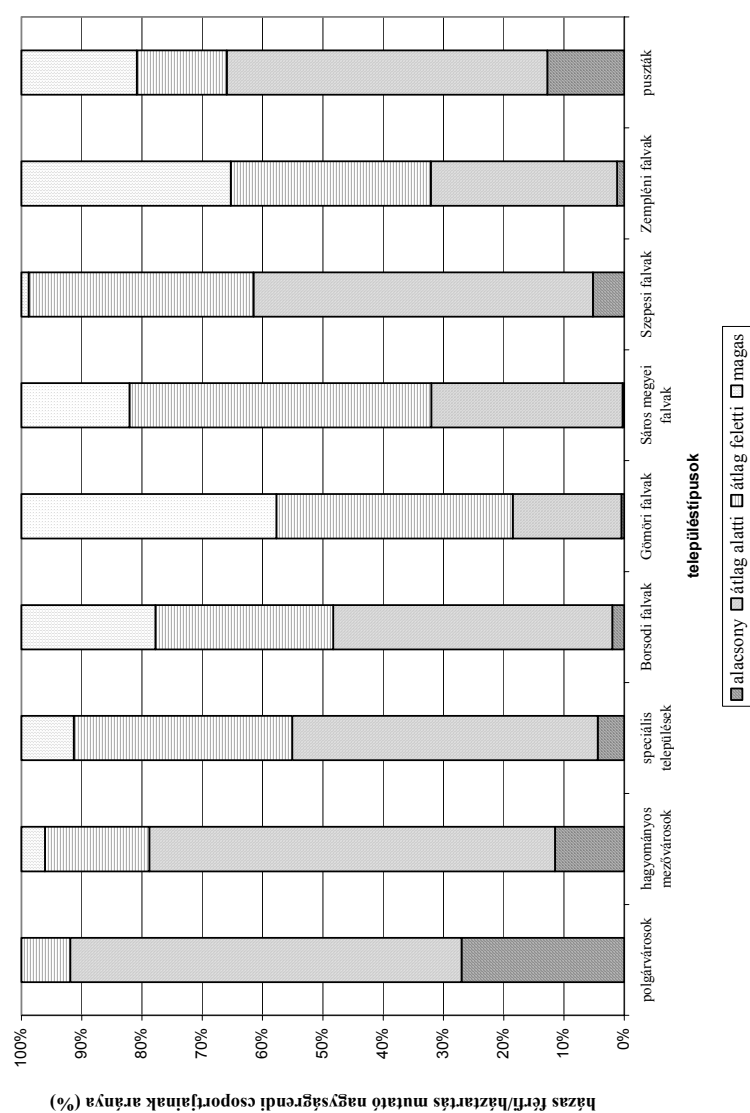
^a A szepesi speciális településeken nem lakik zsidó.

25. A „polgár” kategória tartalma az északkeleti Felvidéken

A „polgár” fogalom jelentése	Szabad királyi városok	Mezővárosok	Egyéb települések	Összesen
Polgárjogú személy (foglalkozásától függetlenül)	2306	5041		7347
Bizonytalan ^a		583		583
Nem mezőgazdasági foglalkozású		586	1057	1643
Összesen	2306	6210	1057	9573
		Megoszlás		
Polgárjogú személy (foglalkozásától függetlenül)	100,0	81,2		76,7
Bizonytalan		9,4		6,1
Nem mezőgazdasági foglalkozású		9,4	100,0	17,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

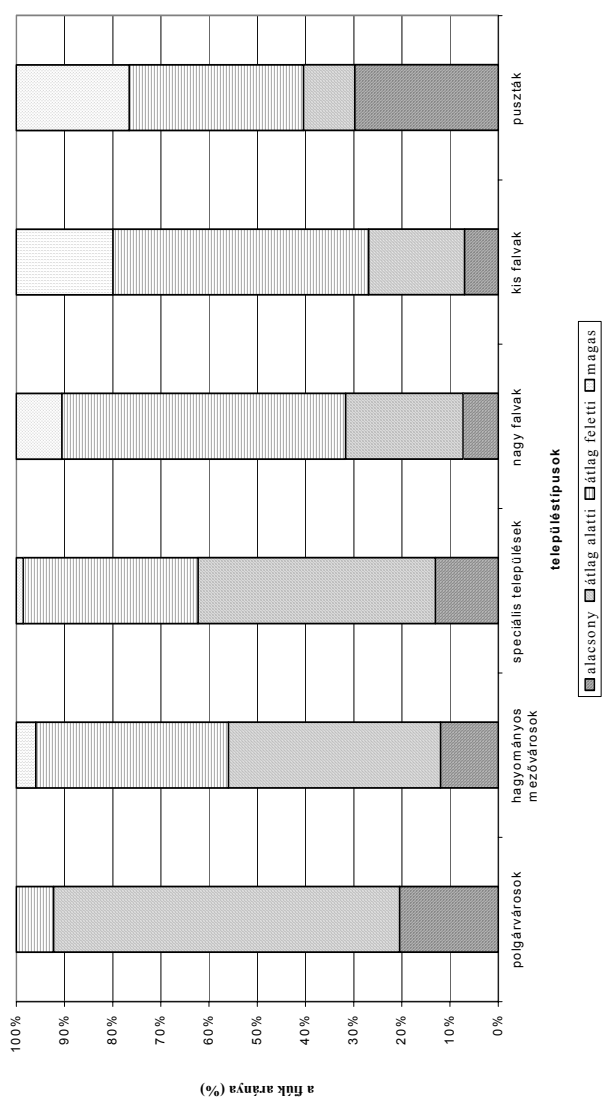
^a Csetnek, Gálszécs, Homonna, Sátoraljaújhely, Sztropkó, Tokaj.

AZ ÉSZAKKELETI FELVIDÉK TELEPÜLÉSEI

I. Háztartásszerkezeti csoportok megoszlása településtípusok szerint

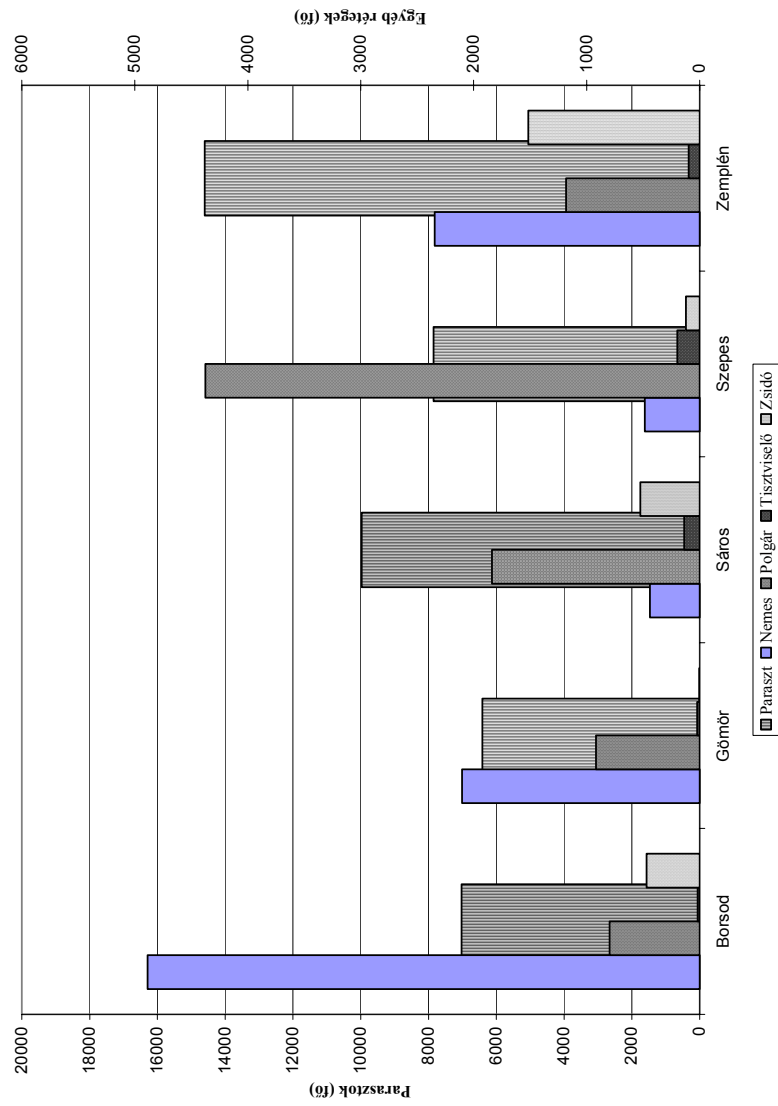
FARAGÓ TAMÁS

II. A fiúk aránya a férfiak között az északeleti Felvidék településein

AZ ÉSZAKKELETI FELVIDÉK TELEPÜLÉSEI

III. A megyék társadalmi szerkezete

**THE SETTLEMENTS OF THE NORTH-EASTERN PART OF UPPER
HUNGARY ACCORDING TO THE POPULATION
CENSUSES OF JOSEPH II.
(An essay to the statistical description of the region)**

Summary

The author analyses the data of the first population census carried out in Hungary in 1785–1787. The examined area is the settlements of the five north-eastern counties of the 18th century Hungary. The data of about 1500 settlements have been analysed which number almost reaches the 10 percent of the population and settlements of the Hungarian Kingdom of the epoch. The used method was the simple statistical description, which aimed at the examination of the distribution of the data. The author tries to answer the question whether the experienced differences are significant enough for the successful use of further more sophisticated statistical methods. He corrected and rectified the categories of the age on the basis of the size of the settlements and of their social structure. The latter was based upon the number of the whole adult male population which was calculated by the correction of the number of the noble and Jewish population.

The paper shows the distribution of the settlements by counties, by the types of the settlements and by population size (Table 1). We can see the settlement and population structure of the counties (Table 2), one part of the basic demographic data that can be calculated on the basis of the population censuses: the number and distribution of the houses, households, population and adult men, the distribution by sex and age, the complexity of the households, the number of households per houses, the proportion of the two sexes and that of married men and boys. One part of these variables was examined even by settlements (Tables 5–8). The censuses give a particularly good opportunity for examining the intensity and balance of migration (Tables 9–12) and for determining the centres of migration in the region (Table 13). The analysis of migration was followed by the description of the region's social structure (Tables 14–15), by determining the centres of the ecclesiastic and secular administration (Tables 16–17). After this the data and distributions of larger social groups (noblemen, bourgeoisie, peasants, serfs: Tables 18–21) were shown. The paper was closed by the examination of the Jewish population's data that could be analysed on the basis of the censuses (Tables 22–24). In the course of the analysis the author determined that even the simple descriptive statistics could prove the relevant differences of demographic and social data by the types of the settlements and by counties of the north-eastern region of Hungary. The population and

society of the north-eastern region had apparently got their own topography, every group had got its own characteristic locality, which concealed further deeper connections. The analysis of these connections seems to be possible on the basis of the population censuses of 1785–1787. One can exploit the data of the censuses by building gradually up a data basis of their source material that would give an opportunity for determining the topography of the population and society at the end of the 18th century – independently of the administrative units.

In the Appendix the categories of the settlements and the aspects related to the reconstruction of the social structure are shown. In this part the author also tries to determine the changing content of the “bourgeois” category (Table 25).

Tables:

1. *Distribution by size of the settlements in the north-eastern part of Upper Hungary according to the population censuses in 1785–87*

Headings: Type of the settlements; Number of the settlements by population size categories; Total number of the settlements; Average size of the settlements

Lateral text: Free royal towns; “Bourgeois” towns (one part of the inhabitants of the settlement had probably privileges and bourgeois identity); Traditional market towns; Special villages (social structure of the settlement and the profession of its inhabitants significantly differ from those of peasant and noble villages which can be characterised by the surplus of traditional agriculture); Traditional villages; Special settlements (some outskirts of settlements, suburbs with peasant inhabitants from Szepes county); Traditional farmsteads (only the inhabited farmsteads and outskirts are in the censuses); Total; Counties (%); Total

2. *Distribution of the settlements and population of the north-eastern part of Upper Hungary by counties and by the type of the settlements*

Headings: Name of the counties

Lateral text: Settlements: Free royal towns; “Bourgeois” towns; Traditional market towns; Special villages; Large villages (larger than 500 inhabitants); Small village (smaller than 500 inhabitants); Special settlements; Farmsteads; Total; N; Population: Free royal towns; “Bourgeois” towns; Traditional market towns; Special villages; Large villages (larger than 500 inhabitants); Small villages (smaller than 500 inhabitants); Special settlements; Farmsteads; Total; N;

3. *Distribution of the settlements, the houses, the households, the population and the men with status in the population census by the type of the settlements*

Headings: Type of the settlements; Number of the settlements; Number of houses; Number of households; De jure population; Adult men with status; Adult men with status/household

Lateral text: Free royal towns; "Bourgeois" towns; Miskolc; Traditional market towns; Special villages; Large villages (larger than 500 inhabitants); Small village (smaller than 500 inhabitants); Special settlements; Farmsteads; Total;

4. *Demographic characteristics of the settlements in the north-eastern part of Upper Hungary*

Headings: Type of the settlements; De jure population; Number of households/house; Average size of households; Married men/household; Number of females/1000 males; Proportion of married persons, unmarried adults and boys in male population (%);

Lateral text: By the types of the settlements:

Free royal towns; "Bourgeois" towns; Miskolc; Traditional market towns; Special villages; Large villages (larger than 500 inhabitants); Small village (smaller than 500 inhabitants); Special settlements; Farmsteads; Total;

By counties: Names of the counties of the region

5. *Number of households by house in the north-eastern region*

Headings: High; Above the average; Under the average; Low; Altogether; N

Lateral text: By the types of the settlements: "Bourgeois" towns; Traditional market towns; Special settlements; Large villages (larger than 500 inhabitants); Small villages (smaller than 500 inhabitants); Farmsteads; Total; N

By the counties: Names of the counties; Total; N

Notes: a.) Groups on the basis of the average values and standard deviation (high=average + values above the standard deviation; low=average – values under the standard deviation)

b.) Royal free and bourgeois towns together

c.) Special settlements registered as villages and farmsteads together

6. *Household structure(number of married men by household) in the north-eastern region*

Headings: Proportion of the married men by household (see the notes of Table 5): High; Above the average; Under the average; Low; Altogether; N

Lateral text: By the types of the settlements (%): "Bourgeois" towns; Traditional market towns; Special settlements; Villages in county Borsod; Villages in county Gömör; Villages in county Sáros; Villages in county Szepes; Villages in county Zemplén; Farmsteads; Total; N

By the counties (%): Names of the counties; Total; N

7. *Number of females per 1000 males in the north-eastern region*
 Headings: Number of females per 1000 males (see the notes of Table 5): High; Above the average; Under the average; Low; Altogether; N
 Lateral text: By the types of the settlements: “Bourgeois” towns; Traditional market towns; Special settlements; Large villages (larger than 500 inhabitants); Small villages (smaller than 500 inhabitants); Farmsteads; Total; N
 By the counties (%): Names of the counties; Total; N
8. *Proportion of the boys in the north-eastern region*
 Headings: Proportion of the registered as boys on the basis of their social status (see the notes of Table 5): High; Above the average; Under the average; Low; Altogether; N
 Lateral text: By the types of the settlements: “Bourgeois” towns; Traditional market towns; Special settlements; Large villages (larger than 500 inhabitants); Small villages (smaller than 500 inhabitants); Farmsteads; Total; N
 By the counties (%): Names of the counties; Total; N
9. *Intensity and balance of migration by the types of the settlements*
 Headings: Types of the settlements; Foreigners’, Native people’s and Total population’s intensity of migration; Foreigners’, Native people’s and Total population’s balance of migration; Number of all absent people; Number of all foreigners; N (all migrating people – Total of the two previous categories)
 Lateral text: Free royal towns; Miskolc; Bourgeois towns; Traditional market towns; Special villages; Large villages; Small villages; Special settlements; Farmsteads; Total;
 Notes: a.) Intensity of migration: number of all migrating people per 1000 households;
 b.) We do not have the particular data of the towns of county Szepes related to native people and foreigners, but their migrating population is in the total population
 c.) With the absent people being in unknown places
10. *Intensity of migration in the north-eastern region*
 Headings: Intensity of migration in the settlements (see the notes of Table 5): High; Above the average; Under the average; Low; Altogether; N
 Lateral text: By the types of the settlements: “Bourgeois” towns; Traditional market towns; Special settlements; Large villages (larger than 500 inhabitants); Small villages (smaller than 500 inhabitants); Farmsteads; Total; N
 By the counties (%): Names of the counties; Total; N
11. *Balance of migration in the north-eastern region*
 Headings: Balance of migration in the settlements (see the notes of Table 5): Very positive; Positive; Negative; Very negative; Without migration; Altogether; N

Lateral text: By the types of the settlements: “Bourgeois” towns; Traditional market towns; Special settlements; Large villages (larger than 500 inhabitants); Small villages (smaller than 500 inhabitants); Farmsteads; Total; N

By the counties (%): Names of the counties; Total; N

12. Distribution of the migrants by the types of the settlements and by the direction of the migration

Headings: Types of the settlements; Absent people being in the country; in abroad; in an unknown place, Altogether; Foreigners in the given place from the country, from Austria, from abroad; Altogether; Proportion of the migrants

Lateral text: Free royal towns; Miskolc; Bourgeois towns; Traditional market towns; Special villages; Large villages; Small villages; Special settlements; Farmsteads; Total; N

Note: We don't know the detailed data but the totals of the migrants of the towns of Szepes county.

13. The centres of migration in the order of the values of the intensity of migration

Headings: Towns; Legal status of the towns; County; Intensity of migration (number, per 1000 households); Balance of migration (number, per 1000 households)

Lateral text: Names of the towns; Total of the centres; Other settlements; Total

14. Social structure of the male population by the types of the settlements in the north-eastern region

Headings: The types of the settlements; Clergymen; Adult noblemen; Officials; Bourgeois; Peasants; Serfs and others; Adult Jewish men; Altogether; N

Lateral text: Free royal towns; Bourgeois towns; Miskolc; Traditional market towns; Special villages; Large villages; Small villages; Special settlements; Farmsteads; Total; Free royal towns; Bourgeois towns; Miskolc; Traditional market towns; Special villages; Large villages; Small villages; Special settlements; Farmsteads; Total; N

15. Social structure of the male population by counties in the north-eastern region

Headings: County; Clergymen; Adult noblemen; Officials; Bourgeois; Peasants; Serfs and others; Adult Jewish men; Altogether; N

16. Ecclesiastical centres in the north-eastern region

Headings: Names of the centres; Type of the settlement; County; Number of the registered clergymen and monks; Their proportion in the adult male population; Remarks (cloisters of the following monastic orders)

17. *Administrative centres (larger groups of officials) in the north-eastern region*

Headings: Names of the centres; Type of the settlement; County; Number of the registered officials; Proportion of the officials in the adult male population; Remarks (Types of the offices)

18. *Proportion of the noblemen in the male population in the north-eastern region*

Headings: 0%; 1–9%; 10–19%; 20–29%; 30–x%; Total

Lateral text: Free royal towns; Bourgeois towns; Miskolc; Traditional market towns; Special villages; Large villages; Small villages; Special settlements; Farmsteads; Total; By the types of the settlements (%): Free royal towns; Bourgeois towns; Miskolc; Traditional market towns; Special villages; Large villages; Small villages; Special settlements; Farmsteads; Total; N; By counties; By counties (%)

19. *Proportion of the bourgeoisie in the male population in the north-eastern region*

Headings: 0%; 1–9%; 10–19%; 20–29%; 30–x%; Total; N

Lateral text: By the types of the settlements (%): Bourgeois towns (Royal and bourgeois towns together); Traditional market towns; Special settlements (Villages and settlements registered as farmsteads together); Large villages; Small villages; Farmsteads; Total; N; By counties (%)

20. *Proportion of the peasants in the male population in the north-eastern region*

Headings: 0%; 1–9%; 10–19%; 20–29%; 30–x%; Total; N

Lateral text: By the types of the settlements (%): Bourgeois towns (Royal and bourgeois towns together); Traditional market towns; Special settlements (Villages and settlements registered as farmsteads together); Large villages; Small villages; Farmsteads; Total; N; By counties (%)

21. *Proportion of the serfs in the male population in the north-eastern region*

Headings: 0%; 10–19%; 20–29%; 30–x%; Total; N

Lateral text: By the types of the settlements (%): Bourgeois towns (Royal and bourgeois towns together); Traditional market towns; Special settlements (Villages and settlements registered as farmsteads together); Large villages; Small villages; Farmsteads; Total; N; By counties (%)

Note: b.) There is no settlement in the category of 1–9%

22. *Distribution of the Jewish population in the north-eastern region*

Headings: Type of the settlements; Number of the settlements where Jewish households existed; Number of the Jewish households; Number of the Jewish population; Settlements where the Jewish lived (%); Jewish households (%); Jewish population (%); Proportion of the Jewish population (%) in the settlements where they lived/in the whole population

Lateral text: By the types of the settlements: Free royal towns; Bourgeois towns; Traditional market towns; Special villages; Large villages; Small villages; Special settlements; Farmsteads; Total; By counties: Names of the counties; Total

23. *Centres of the Jewish population in the north-eastern region*

Headings: Settlements; Type of the settlement; County; Number of the Jewish population; Number of the Jewish households; Proportion of the Jewish population (%); Proportion of the Jewish population in the total population of the settlement (%)

Lateral text: The names of the settlements; Total; In the other settlements; Total

24. *Demographic characteristics of the Jewish population in the north-eastern region*

Type of the settlement; Number of the Jewish households; Average size of their households; Number of married men per household; Proportion of married men in the Jewish male population; Number of females per 1000 males

Lateral text: Free royal towns; Bourgeois towns; Miskolc; Traditional market towns; Special villages; Large villages; Small villages; Farmsteads; Total;

Note: In the special settlements in county Szepes there were not Jewish inhabitants

25. *Content of the "Bourgeois" category in the north-eastern region*

Headings: Meaning of the "Bourgeois" category; Free royal towns; Market towns; Other settlements; Altogether

Lateral text: Legal (privileged) status independently of profession; Uncertain; Of non-agricultural occupation; Total; Distribution: Legal (privileged) status independently of profession; Uncertain; Of non-agricultural occupation; Total

Figures:

I. *Distribution of the groups of household structure by the types of the settlements*

Explanation: Low; Under the average; Above the average; High

Types of the settlements (columns): Bourgeois towns; Traditional market towns; Special settlements; Villages of county Borsod; Villages in county Gömör; Villages of county Sáros; Villages of county Szepes; Villages of county Zemplén; Farmsteads

Lateral text: Proportion of the groups of the household structure (%)

II. Proportion of the boys in the male population in the north-eastern region

Explanation: Low; Under the average; Above the average; High

Types of the settlements (columns): Bourgeois towns; Traditional market towns; Special settlements; Large villages; small villages; Farmsteads

Lateral text: Proportion of the boys (%)

III. Social structure of the counties

Explanation: Peasants; Noblemen; Bourgeois; Officials; Jews

x axis: Counties

y axis (1): Number of the peasants; y axis (2): Other social groups (number)